

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OKOLJE, PROSTOR IN ENERGIJO
AGENCIJA ZA VARSTVO OKOLJA

Vojkova 1b, p.p. 2608, 1001 Ljubljana, Slovenija
Telefon: ++386 (0)1 47 84 000 • Telefaks: ++386 (0)1 47 84 051
<http://www.arso.gov.si>

Metoda opredeljevanja potencialnih območij narave ekološkega omrežja NATURA 2000 v Sloveniji

Inačica 2.1 (januar 2003)

dr. Peter SKOBERNE

Ljubljana, januar 2003

KAZALO

1 UVODNO POJASNILO.....	4
2 PRAVNI TEMELJI IN OZADJE METODE.....	4
3 SPREJETE OBVEZNOSTI OB DNEVU VSTOPA V EVROPSKO UNIJO	6
4 METODA OPREDELJEVANJA OBMOČIJ pSCI V SLOVENIJI	6
4.1 Cilj metode	6
4.2 Izhodišča metode.....	7
4.3 Predvideni izdelki.....	8
4.4 Postopek izbora in določitve SAC	8
4.5 Biogeografska območja po Habitatni direktivi	11
4.6 Koraki za pripravo državnega seznama potencialnih območij SCI	13
4.7 Povzetek poteka korakov po posameznih fazah.....	15
4.7.1 Pripravljalna in analitična faza	15
4.7.2 Sinteza	16
5 2 – VZPOSTAVITEV PRIPRAVLJALNA FAZA.....	16
5.1 Seznanjanje z osnovno dokumentacijo	16
5.2 Vzpostavljanje komunikacijskih povezav in delovnega okvira	16
5.3 Preverjanje seznama evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst v Sloveniji	17
5.4 Preverjanje seznama evropsko pomembnih habitatnih tipov v Sloveniji	18
6 ANALIZA	19
6.1 Izdelava dosjeja za vrste/ht	19
6.2 Opredelitev vrst/ht glede na stopnjo poznavanja	21
6.3 Opredeljevanje območij po posameznih vrstah/habitatnih tipih.....	21
6.3.1 Primer za izbor območij za dobro poznano in lokalizirano vrsto	23
6.3.2 Posredno ugotavljanje območij razširjenosti.....	25
6.3.3 Ugotavljanje območij za splošno razširjene vrste	25
6.3.4 Ugotavljanje območij za mobilne vrste.....	25
6.3.5 Opredeljevanje območij za ohranjanje habitatnih tipov.....	25
6.3.6 Preverjanje zadostnosti predlogov	26
6.3.7 Digitalizacija meja.....	26
6.3.8 Vsebinska kontrola in dopolnjevanje podatkov	26
7 SINTEZA.....	26
7.1 Opredeljevanje območij pSCI	26
7.2 Usklajevanje pSCI s pSPA	27
7.3 Opredeljevanje predlogov posebnih varstvenih območij (pPosVO).....	27
7.3.1 Merila za opredeljevanje meja območij	28
7.4 Izpolnjevanje SDF	28
7.5 Izhodne kontrole.....	28
8 DOPOLNJEVANJE PODATKOV	29
9 MERILA ZA OPREDELJEVANJE OBMOČIJ BISTVENEGA POMENA ZA OHRANITEV RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST TER HABITATNIH TIPOV EVROPSKEGA POMENA (1. STOPNJA)	29
9.1 Merila izbora za habitatne tipe	32
9.1.1 Stopnja reprezentativnosti (HTREP).....	32

9.1.2	Delež površine habitatnega tipa (HTPOV)	32
9.1.3	Stopnja ohranjenosti strukture in funkcije (HTOHR)	32
9.1.4	Splošna ocena (HTOC)	34
9.2	Merila izbora za vrste	34
9.2.1	Gostota in velikost populacije (VPOP)	34
9.2.2	Stopnja ohranjenosti (VOHR)	34
9.2.3	Stopnja izolacije populacije (VIZOL)	35
9.2.4	Splošna ocena (VOC)	35
9.2.5	Podatki o drugih, za varstvo pomembnih vrstah	35
9.3	Dodatna merila	36
9.3.1	Prednostni habitatni tipi in vrste (DPRIOR)	36
9.3.2	Razpon razširjenosti (DRANG)	36
9.3.3	Posebna odgovornost države (DODG)	36
9.3.4	Kompleksnost (DKOMP)	36
9.3.5	Redkost (DRED)	36
10	MERILA ZA IZBOR OBMOČIJ, POMEMBNIH ZA SKUPNOST - SCI (2. STOPNJA)	37
10.1	Predizbor	38
10.2	Merila za odbiranje SCI iz državnih seznamov pSCI	38
10.2.1	Merilo prednosti	38
10.2.2	Merilo edinstvenosti	38
10.2.3	Merilo visoke kakovosti	38
10.2.4	Merilo visoke raznovrstnosti	39
11	POGOJI ZA IZVEDBO METODE	39
11.1	Kadrovska struktura	39
11.2	Organizacija dela	42
11.3	Informacijska podpora	42
11.4	Finance	44
12	LITERATURA	44
12.1	Objavljena dela	44
12.2	Gradiva	45
13	PRILOGE	46
13.1	Priloga I: Definicije osnovnih pojmov	46
13.2	Priloga II: Razlaga kratic	48

KAZALO SLIK

Slika 1:	Shematsko prikazan postopek sodelovanja med državo članico in Evropsko komisijo za pripravo izbora in pravne potrditve naravnih območij pomembnih za skupnost (SCI), ki jih nato država določi za posebna območja ohranjanja (SAC)	10
Slika 2 :	Indikativni zemljevid biogeografskih regij za pripravljane izbora SCI po habitatni direktivi za države EU in 12 kandidatki	12
Slika 3:	Potek (metoda) opredeljevanja pSCI in pPosVO v Sloveniji	14
Slika 4:	Poenostavljena organizacijska shema za del projekta NATURA 2000 namenjen opredeljevanju območij pSCI	41

1 UVODNO POJASNILO

Nalogi 1 in 2 predloga projekta Natura 2000 v Sloveniji (MOP, stanje 24. oktober 2002) je treba do 5. novembra 2002 pripraviti metodo opredeljevanja območij narave evropskega pomena (pSCI) v Sloveniji in metodo opredeljevanja posebnih varstvenih območij (33. člen *Zakona o ohranjanju narave, Ur. l. RS 56/99*) s stališča *Direktive Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic* (OJ L 103, 25. 4. 1979, v nadaljnjem Direktiva o prostoživečih pticah) in *Direktive Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst* (OJ L 206, 22. 7. 1992 - v nadaljnjem Direktiva o habitatih oz. Habitatna direktiva). Ker sta obe metodi vsebinsko in vzročno povezani, smo ju združili v en dokument. Po potrebnih prilagoditvah, popravkih in dopolnitvah se metoda sprejme do konca leta 2002.

Metodi sta izdelani po določilih 4. člena Direktive o habitatih in priloge III, navodil za izdelavo standardnega obrazca Natura 2000 in nekaterih izkušenj držav članic Evropske unije (predvsem Velike Britanije, Nemčije in Francije). Glavni namen je zbrati napotke na enem mestu, saj to poenostavlja delo in prispeva k bolj enoviti obravnavi.

Opisana so pravna izhodišča, postopki in merila za izbor, za lažje delo je izdelan ključ za posamezne korake.

Pri pripravi končnega besedila so s pripombami in dopolnitvami sodelovali: Andrej Bibič, Jana Vidic in preostali člani projektne Skupine I.

2 PRAVNI TEMELJI IN OZADJE METODE

Leta 1992 je Evropska skupnost sprejela *Direktivo Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst* (OJ L 206, 22. 7. 1992) znano pod imenom Direktiva o habitatih ali Habitatna direktiva (tudi Flora, favna, habitat direktiva, ali FFH direktiva). Državam članica nalaga obveznosti za ohranjanje rastlinskih, živalskih vrst in habitatnih tipov pomembnih za skupnost, hkrati pa tudi nudi pravni okvir za izvajanje Bernske konvencije ter vsebinsko dopolnjuje ter pravno nadgrajuje določila Ptičje direktive (1979).

Glavni cilji Habitatne direktive so:

Cilj te direktive je prispevati k zagotavljanju biotske raznovrstnosti z ohranjanjem naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst na evropskem ozemlju držav članic, za katerega se uporablja Pogodba (2.1. člen Habitatne direktive)

Ukrepi sprejeti na podlagi te direktive so namenjeni vzdrževanju ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst v interesu Skupnosti.

Kaj so to NATURA 2000 območja, kaj je ekološko omrežje NATURA 2000?

Habitatna direktiva, 3. člen:

1. Vzpostavi se usklajeno evropsko ekološko omrežje posebnih ohranitvenih območij, imenovano Natura 2000. To omrežje, ki ga sestavljajo območja z naravnimi habitatnimi tipi iz priloge I in habitati vrst iz priloge II, omogoča, da se vzdržuje ali, če je to primerno, obnovi ugodno stanje ohranjenosti teh naravnih habitatnih tipov in habitatov teh vrst na njihovem naravnem območju razširjenosti.

Omrežje Natura 2000 vključuje posebna območja varstva, ki so jih države članice določile na podlagi Direktive 79/409/EGS.

2. Vsaka država članica prispeva k vzpostavitvi Nature 2000 sorazmerno glede na zastopanost naravnih habitatnih tipov in habitatov vrst iz odstavka 1 na njenem ozemlju. Zato vsaka država članica skladno s členom 4 določi posebna ohranitvena območja, pri čemer upošteva cilje iz odstavka 1.

3. Če države članice menijo, da je to potrebno, si skladno s členom 10 prizadevajo izboljšati ekološko usklajenost Nature 2000 z vzdrževanjem, in če je primerno, z razvijanjem značilnosti krajine, ki so zelo pomembne za prosto živeče živalske in rastlinske vrste.

Med najpomembnejše in najstrožje obveznosti Habitatne direktive sodi izbor, določitev in ohranjanje omrežja območij, imenovanih posebna ohranitvena območja (SAC).

Vzpostavitev omrežja je opredeljena v 3. členu Habitatne direktive, cilj pa je ohranjanje habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II, med njimi pa predvsem tistih, ki so spoznane za prednostne (člena 1 (d) in 1 (h)). Vsaka država članica pripravi seznam območij, ki so bistvena za ohranjanje vrst in habitatnih tipov iz obeh prilog direktive. To je **državni seznam potencialnih območij narave pomembnih za Evropsko skupnost (pSCI)**. Država članica nato posreduje seznam Evropski komisiji (Slovenija se je zavezala, da bo seznam oddala z dnem vstopa v EU), ki po preverjanju seznama po posebnem postopku (podrobneje je opisan v posebnem poglavju, pri tem sodelujeta Evropska okoljska agencija, Habitatni komite, Komisija in država članica) sprejme **seznam območij narave pomembnih za Evropsko skupnost (SCI - Sites of Community Interest)**. Država članica je nato dolžna območjem iz tega seznama na njenem ozemlju s svojo zakonodajo podeliti pravni **status posebnih ohranitvenih območij (SAC - Special Area of Conservation - v Sloveniji so to posebna varstvena območja)** in zagotoviti izvajanje varstvenih določil iz 6. člena Habitatne direktive. V omrežje teh območij, imenovano Natura 2000 so vključena tudi Posebna območja varstva (SPA - Special Protection Area), opredeljena s Ptičjo direktivo. Slovenija se je zavezala, da bo območja pravno opredelila do dneva vstopa v EU. Območja SPA in SAC so lahko ločena, se prekrivajo ali vsebovana eno v drugem.

6. člen Habitatne direktive:

Za posebna ohranitvena območja države članice določijo potrebne ohranitvene ukrepe, ki po potrebi vključujejo ustrezne načrte upravljanja, pripravljene posebej za ta območja ali zajete v drugih razvojnih načrtih, in ustrezne zakonske, upravne ali pogodbene ukrepe, ki ustrezajo ekološkim zahtevam naravnih habitatnih tipov iz priloge I in vrst iz priloge II na teh območjih.

2. Države članice storijo vse potrebno, da na posebnih ohranitvenih območjih preprečijo slabšanje stanja naravnih habitatov in habitatov vrst ter vznemirjanje vrst, za katere so bila območjadoločena, če bi tako vznemirjanje lahko pomembno vplivalo na cilje te direktive.

3. Pri vsakem načrtu ali projektu, ki ni neposredno povezan z upravljanjem območja ali zanj potreben, pa bi sam ali v povezavi z drugimi načrti ali projekti lahko pomembno vplival na območje, je treba ustrezno presoditi njegove posledice glede na cilje ohranjanja tega območja. Glede na ugotovitve presoje posledic za območje in ob upoštevanju določb odstavka 4 pristojni državni organi soglašajo z načrtom ali projektom šele potem, ko se prepričajo, da ne bo škodoval celovitosti zadevnega območja, in, če je primerno, ko pridobijo mnenje javnosti.

4. Če je treba kljub negativni presoji posledic za območje izvesti načrt ali projekt zaradi nujnih razlogov prevladovanja javne koristi, ki je lahko tudi socialne ali gospodarske narave in ni drugih ustreznih rešitev, država članica izvede vse izravnalne ukrepe, potrebne za zagotovitev varstva celovite usklajenosti Nature 2000. O sprejetih izravnalnih ukrepih obvesti Komisijo.

Če je to območje s prednostnim naravnim habitatnim tipom in/ali prednostno vrsto, se lahko upoštevajo le razlogi, povezani z zdravjem ljudi ali javno varnostjo, ali koristnimi posledicami bistvenega pomena za okolje ali drugimi, po predhodnem mnenju Komisije nujnimi razlogi prevladovanja javne koristi."

Zato je treba pri vzpostavitvi metode izbora predvsem upoštevati cilj in namen direktive, postopke izbora (opredeljeni so v Prilogi III), državne specifičnosti, ter ekološke in biološke specifičnosti posamezne skupine.

3 SPREJETE O BVEZNOSTI OB DNEVU VSTOPA V EVROPSKO UNIJO

Eden od ciljev metode je zagotoviti pripravo ustreznih gradiv, da bomo zadostili sprejetim obveznostim ob dnevu vstopa v EU in nadaljnjem izvajanju. Obveznosti, opredeljene s pogajalskimi izhodišči, so naslednje:

- z dnem vstopa preda Republika Slovenija Evropski komisiji državni seznam potencialnih območij narave pomembnih za Evropsko skupnost (pSCI) in sicer v obliki seznama, izpolnjenega standardnega obrazca za vsako območje z digitalno/papirno kartografsko prilogo.
- z dnem vstopa preda Republika Slovenija Evropski komisiji seznam pravno določenih SPA območij po Ptičji direktivi v obliki seznama, izpolnjenega standardnega obrazca za vsako območje z digitalno/papirno kartografsko prilogo. Za območja, ki so skupna za obe direktivi, se izpolnjuje samo en obrazec.
- določila (2), (3) in (4) 6. člena Habitatne direktive začne Republika Slovenija izvajati z dnem vključitve v EU za območja, ki so na državnem seznamu (pSCI).
- pri opredeljevanju predlogov za območja, je treba upoštevati tudi vrste in habitatne tipe, dodane v postopku tehničnih prilagoditev.
- z dnem vstopa ima Slovenija sprejete vse predpise, ki omogočajo izvajanje Ptičje in Habitatne direktive.

4 METODA O PREDELJEVANJA OBMOČIJ pSCI V SLOVENIJI

4.1 Cilj metode

Cilj metode je opredeliti postopke za določitev potencialnih naravnih območij, pomembnih za Evropsko skupnost (pSCI) na podlagi pravnih izhodišč Habitatne direktive, prakse Evropske komisije in držav članic. Pri tem je treba upoštevati državne specifičnosti in zasledovati cilj, da za vrste in habitatne tipe iz prilog I in II direktive zagotovimo z opredelitvijo ustreznih in dovolj obsežnih območij za dolgoročno vzdrževanje (in če je potrebno vzpostavitev) ugodnega stanja ohranjenosti. Glede na nepopolne podatke in izjemno kratek čas za pripravo je treba v metodi predvideti tudi možnost za dopolnjevanje predlogov, kar direktiva omogoča in se je tudi potrdilo v praksi.

Država članica lahko do drugega biogeografskega seminarja dopolnjuje državni seznam pSCI (obstoječe predloge z dodatnimi podatke in predloge novih območij), če so za to na voljo nova znanstvena spoznanja.

4.2 Izhodišča metode

Habitatna direktiva opredeljuje cilje in okvirne postopke, podrobnosti pa prepušča državi članici, preverja le rezultate, če je treba tudi s pomočjo Evropskega sodišča v Luksemburgu, ki je končna instanca za tolmačenje direktive. Zato smo pri pripravi metode upoštevali zlasti:

- določila Habitatne direktive, zlasti postopka (4. člen in priloga III);
- navodila za izpolnjevanje standardnega obrazca;
- merila za ocenjevanje državnih seznamov na biogeografskih seminarjih;
- sodna praksa Evropskega sodišča v Luksemburgu (tolmačenje direktive):
  - izbor območij mora temeljiti na znanstveni podlagi in ne sme upoštevati nobenih drugih okoliščin, kot so na primer socialni in ekonomski vidiki (sodba Lappel Bank ECJ C-44/96),
  - država je območja, ki ustrezajo merilom Habitatne direktive, dolžna vključiti na državni seznam (pSCI),
  - državni seznam mora zadostiti merilom skladnosti in zadostnosti znotraj biogeografskih regij.
- izbor ter opredeljevanje ekoloških zahtev ter varstvenih usmeritev se opredeljuje le za na ozemlju države prisotne habitatne tipe iz Priloge I oz. vrst iz Priloge II, vključno s sprejetimi predlogi držav kandidatk za dopolnitev prilog;
- za prednostne vrste so merila za izbor območij strožja;
- izbor temelji najboljših razpoložljivih podatkih o razširjenosti, biologiji in ekologiji vrst ter habitatnih tipov;
- možnosti za opredeljevanje glede na kakovost podatkov vse od ekspertnega mnenja do natančnih podatkov o stanju in trendih populacije;
- specifične zahteve pri posameznih skupinah (npr. rastline, ribe, nevretenčarji, velike zveri...)
- predvideti je treba možnost dopolnjevanja predlogov in opredeliti izhodišča za dodatne raziskave.

Izraz najboljši razpoložljivi podatki ('best available data') pomeni vse javno dostopne vire: vse vrste objavljenih publikacij, zbirke in elaborati, financirani iz javnih sredstev, državne evidence ter javno dostopne podatke nevladnih in zasebnih organizacij ter posameznikov. V interesu države je, da čim več obstoječih podatkov postane javno dostopnih.

Za doseganje ciljev direktive, torej že pri opredeljevanju območij omrežja NATURA 2000, je torej pomembna interpretacija posameznih določil in pojmov direktive, čeprav podrobnejša merila za razlago pojmov niso natančneje določene v predpisu (npr. ugodno stanje, reprezentativnost...), kar smo poskusili doseči v okviru te metode na podlagi objavljenih izkušenj nekaterih držav članic EU in Evropske komisije.

Delo na področju NATURA 2000 obsega naslednje skupine vrst:

PTIČI

SESALCI

DVOŽIVKE IN PLAZILCI

RIBE

NEVREtenčARJI (samo določene skupine)

RASTLINE (vključujejo mahove, praprotnice in semenke)

4.3 Predvideni izdelki

Za izpolnitev ciljev metode je predvidena priprava naslednjih izdelkov:

- Metoda pripravljena v obliki pisnega gradiva
- Podatkovna zbirka Seznam vrst iz Priloge II Habitatne direktive v Sloveniji
- Podatkovna zbirka Seznam habitatnih tipov iz Priloge II Habitatne direktive v Sloveniji
- Podatkovna zbirka Seznam vrst iz Priloge I Ptičje direktive v Sloveniji
- Predlogi za dodatke opisov habitatnih tipov v Habitat Manual
- Dosjeji za vrste
- Dosjeji za habitatne tipe
- Dosjeji za območja glede na posamezne vrste/ht
- Izpolnjeni standardni obrazci za pSCI (pPosVO)
- Kartografski sloji za območja po posameznih vrstah/ht (*.shp)
- Kartografski sloj pSCI (*.shp)
- Uporabniški vmesnik za podatke o razširjenosti vrst (povezava med podatkovnimi zbirkami raziskovalnih inštitucij in nevladnih organizacij s strežnikom MOP/ARSO)
- Internetna aplikacija (Naravovarstveni atlas ali specifična aplikacija, podobna francoski NATURA 2000 strani)
- Možnost priprave popularne publikacije (merila, osebne izkaznice vrst in habitatnih tipov, območja Nature 2000, utemeljitve, varstvene usmeritve)

Podrobnosti izdelkov so opisane na ustreznem mestu v metodi.

4.4 Postopek izbora in določitve SAC

Postopek izbire in pravnega potrjevanja območij omrežja NATURA 2000 je določen v 4. členu Habitatne direktive. Na državnem seznamu ni treba opredeliti vseh območij, kjer se te vrste oz. habitatni tipi pojavljajo, ampak se za izbiro uporabljajo merila iz Priloge III.

Postopek preverjanja poteka v sodelovanju Evropske komisije in države članice.

Glavni koraki postopka so (Slika 1):

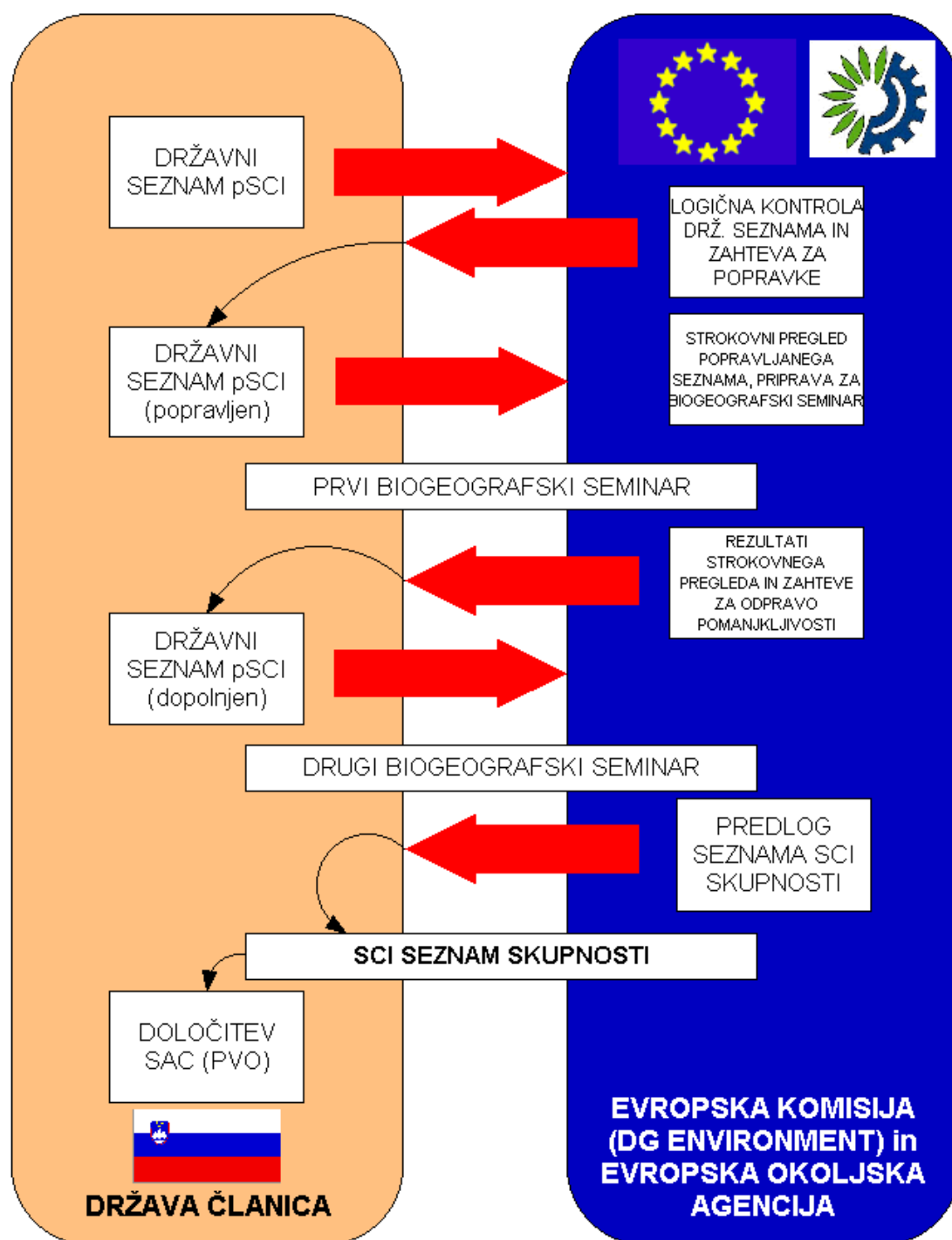
1. faza: država članica pripravi na podlagi meril za izbor (Priloga III, 1. stopnja) ter ustreznih znanstvenih podatkov državni seznam območij, pomembnih za vzdrževanje ugodnega stanja ohranitve habitatnih tipov iz Priloge I in vrst iz Priloge II ter ga posreduje Evropski komisiji. Z merili ocenjujemo relativni pomen območij za habitatne tipe in vrste znotraj države.
2. faza: preverjanje državnega seznama, ki se sestoji iz logične kontrole podatkov in ugotavljanje pomena (zadostnosti) izbranih območij znotraj biogeografskih regij (1(c)iii. člen) ter Evropske unije v celoti. Pri tem se uporabljajo merila iz Priloge III (2. stopnja). Prvo kontrolo opravi European Topic Centre Nature Protection and Biodiversity (Paris), ki deluje v okviru Evropske okoljske agencije, sledijo bilateralni stiki z državo. Naslednje preverjanje zadostnosti je na v okviru biogeografske regije. Evropska komisija pripravi za vsako regijo biogeografski seminar (navadno sta to dva) na katerem preverijo zadostnost predlogov na ozemlju držav članic za določeno regijo. Slovenija je uvrščena v alpsko in celinsko biogeografsko regijo. Sledijo popravki seznama glede na zaključke seminarja, nato seznam obravnava Habitatni odbor in končno sprejme Evropska komisija seznam SCI za posamezno regijo. V času pisanja te metode (oktober 2002) je doslej za države članice sprejet le seznam za makaronezijsko regijo, za alpsko bo predvidoma sprejet v začetku leta 2003.
3. faza: država članica v šestih letih po sprejetju seznama opredeli območja SCI kot SAC. Za Slovenijo je predvideno, da bo v 3 letih od pristopa potekala verifikacija na

biogeografskih seminarjih, v 9 letih od pristopa mora država zagotoviti pravni status pSCI v obliki SAC.

Metoda opredeljevanja pSCI se v nadaljnjem sicer osredotoča na prvo fazo, a so v njej že kolikor je možno upoštevana in vgrajena merila iz druge faze, saj se na ta način lahko že vnaprej izognemo nekaterim kasnejšim dopolnitvam.

POSTOPEK PRIPRAVE SEZNAMA SCI SKUPNOSTI

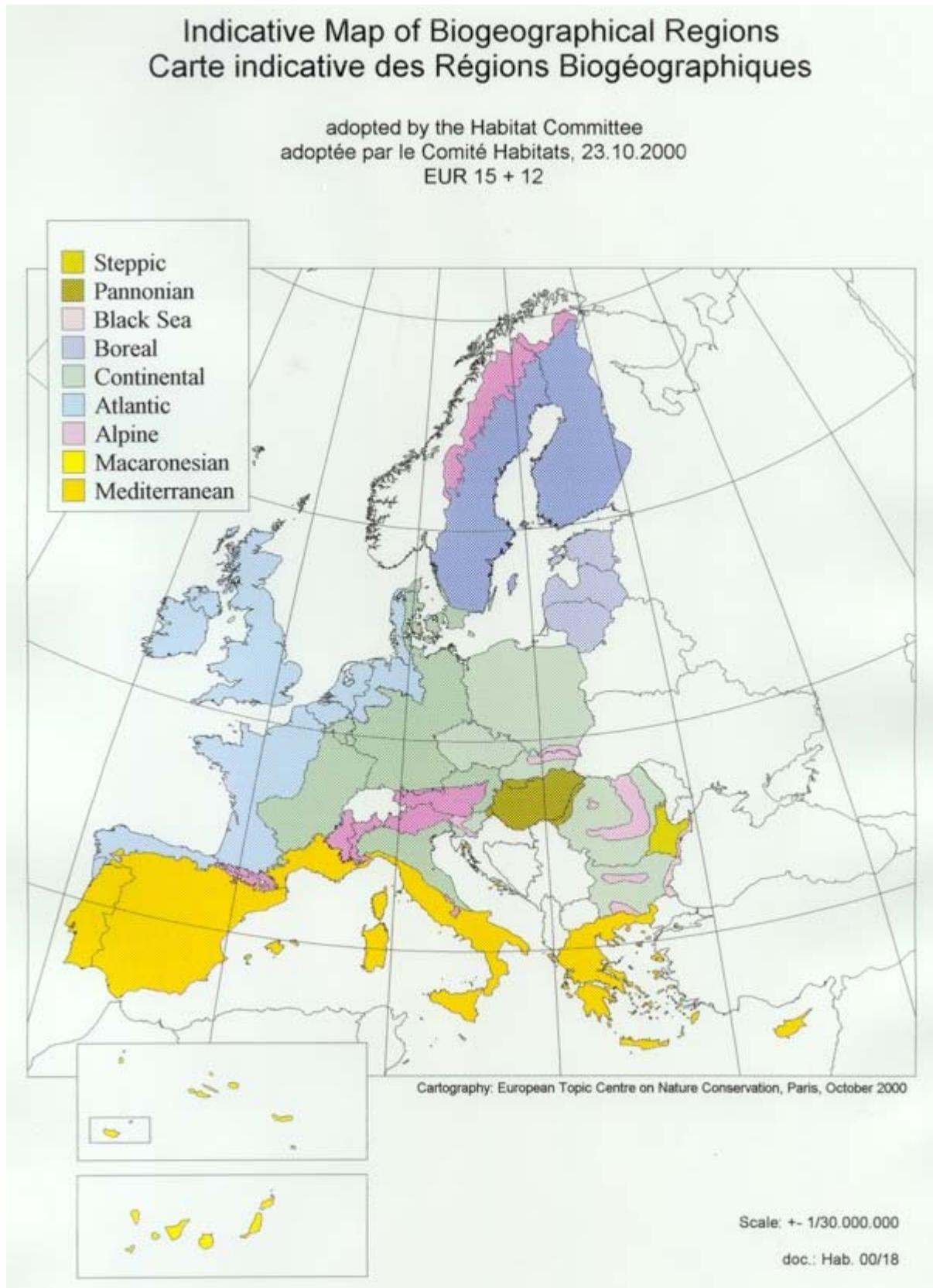
Slika 1: Shematsko prikazan postopek sodelovanja med državo članico in Evropsko komisijo za pripravo izbora in pravne potrditve naravnih območij pomembnih za skupnost (SCI), ki jih nato država določi za posebna območja ohranjanja (SAC).

4.5 Biogeografska območja po Habitatni direktivi

Ozemlje Evropske unije in držav kandidatk je razdeljeno na devet biogeografskih regij: alpinska, atlantska, črnomska, borealna, celinska, makaronezijska, sredozemska, panonski in stepska biogeografska regija. Opredeljene so sicer na osnovi vegetacijskih enot, vendar generalizirane v taki meri, da so nastala velika homogena območja, ki jih po strokovni plati ne moremo več imenovati biogeografska območja. Ker pa je v Prilogi III v postopku preverjanja na 2. stopnji (točka 2 (e)) predvidena primerjava znotraj biogeografske regije, ki pa v direktivi ni opredeljena, so kasneje pripravili razporeditev na regije za izbor SCI na ravni Evropske skupnosti. Zemljevid z razdelitvijo je sprejel Habitatni odbor. Zadnja veljavna inačica za EU 15 in 12 držav kandidatk je iz leta 2000 (dokument Hab. 00/18 - Slika 2).

Naj poudarimo še enkrat, te biogeografske regije služijo le namenom direktive in nikakor ne nadomeščajo ali zamenjujejo uveljavljenih biogeografskih razdelitev in tudi po svoji vsebini niso biogeografske regije v biološkem pomenu besede.

Slovenija sodi v alpsko in celinsko biogeografsko regijo, kamor je vključen tudi submediteranski in subpanonski del Slovenije. Ker se pripravljajo sezname vrst in habitatnih tipov po posameznih regijah, nato pa primerjajo med seboj znotraj regije, s stališča varstva narave s to poenostavljeno regionalizacijo ničesar ne izgubljamo, poenostavljamo pa potrebne postopke. Namesto na štirih biogeografskih seminarjih dosežemo isti naravovarstveni učinek na dveh.

Slika 2 : Indikativni zemljevid biogeografskih regij za pripravljanje izbora SCI po habitatni direktivi za države EU in 12 kandidatk.

4.6 Koraki za pripravo državnega seznama potencialnih območij SCI

Priprava državnega seznama potencialnih območij poteka na naslednji način (Slika 3):

PRIPRAVLJALNA FAZA

- Preverjanje seznama evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst ter habitatnih tipov v Sloveniji - to pomeni ugotavljanje, katere rastlinske vrste/habitatni tipi iz prilog direktive so prisotne na ozemlju Slovenije in kakšen je njihov pomen za ohranjanje v okviru Skupnosti
- Ocena razpoložljivosti, dostopnosti in popolnosti podatkov za posamezno vrsto/ht

ANALIZA

- Opredeljevanje razširjenosti, trendov nihanja populacij, stopnje raziskanosti, vzrokov ogroženosti, ekoloških zahtev in varstvenih usmeritev za vsako vrsto/habitatni tip, za katerega se je izkazalo po preverjanju seznama, da je smiselno opredeliti območja za njihovo ohranjanje, vključno z vzpostavitvijo podatkovne zbirke (ali ustrezne povezave).
- Opredeljevanje območij po posameznih vrstah/habitatnih tipih glede na merila iz Priloge III
- Preverjanje zadostnosti po biogeografskih regijah po navodilih iz biogeografskih seminarjev.

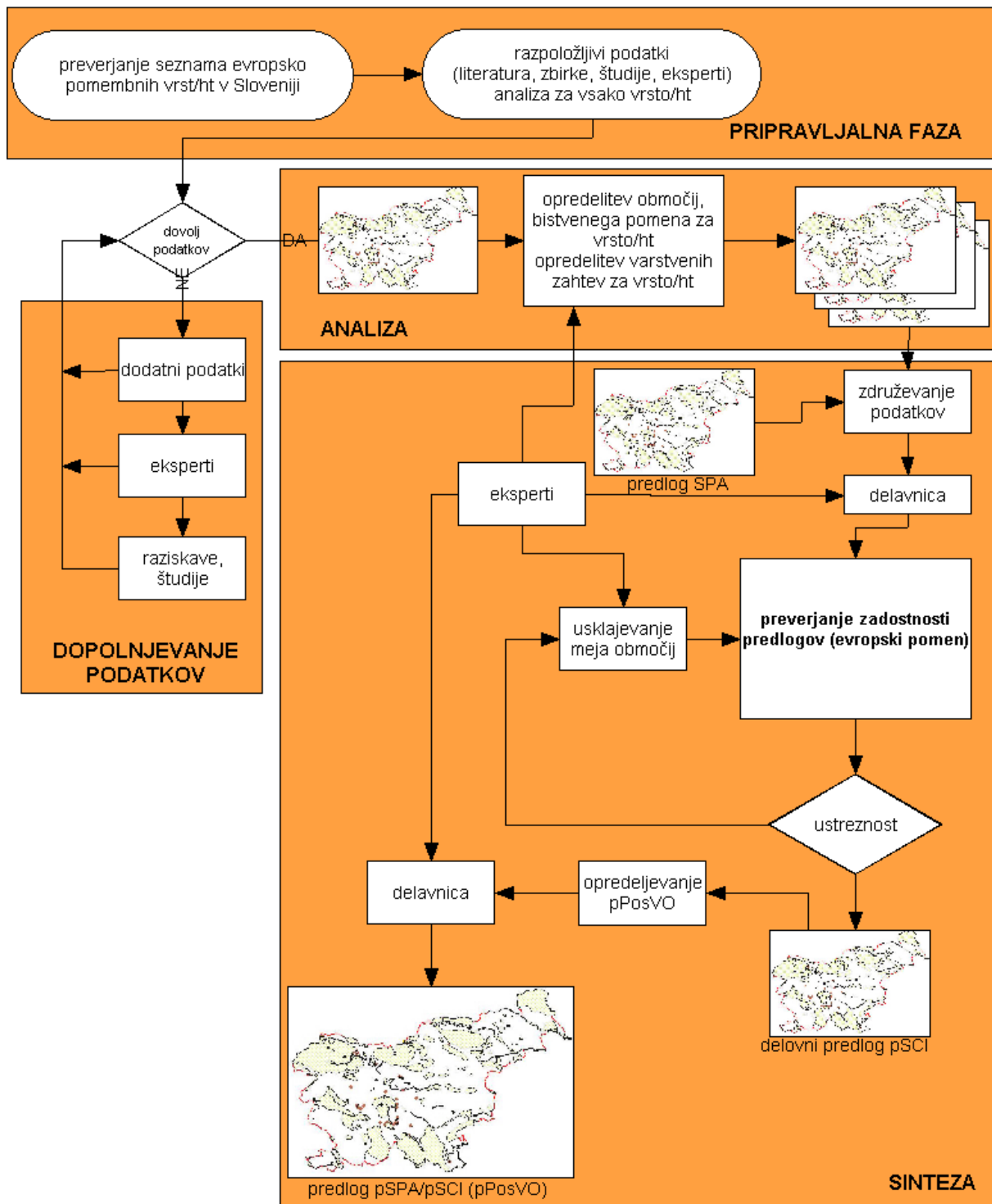
SINTEZA

- Opredeljevanje območij pSCI (združevanje posameznih območij, opredeljenih glede na posamezno vrsto/ht)
- Opredeljevanje posebnih varstvenih območij (pPosVO) - združevanje s predlogi SPA
- Izpolnjevanje standardnega obrazca in natančna kartografska opredelitev meja pSCI

DOPOLNJEVANJE

- Na podlagi ugotovitev iz pripravljalne faze in deloma analize se naročajo in/ali usmerjajo potrebne raziskave za dopolnitev podatkov o obstoječih pSCI ter predlogi za morebitna nova območja
- Dopolnjevanje predlogov z novimi podatki (izsledki raziskav). Vsebujejo zlasti: večanje kakovosti podatkov za obstoječa območja, korekcije meja obstoječih območij, predlogi novih območij, dopolnjevanje SDF. Dopolnjevanje je do končnega predloga za Vlado RS pred vstopom možno za pSPA in pSCI, po vstopu v EU pa le še za pSCI do zaključenega predloga SCI (predvidoma 3 leta po vstopu).

METODA OPREDELJEVANJA pSCI in pPosVO

P. Skoberne, MOP/ARSO, november 2002-1.2

Slika 3: Potek (metoda) opredeljevanja pSCI in pPosVO v Sloveniji

4.7 Povzetek po teka korakov po posameznih fazah

Za lažje in preglednejše delo smo pripravili povzetek posameznih korakov. Podrobnosti in merila, ki jih je treba uporabiti v posameznih fazah so navedeni v tem ključu.

4.7.1 Pripravljalna in analitična faza

1 – seznanjanje z osnovno dokumentacijo (5.1)	2
2 – vzpostavitev komunikacijskih povezav in delovnega okvira (5.2)	3
3 – preverjanje seznama evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst v Sloveniji (5.3) in opredelitev stopnje poznavanja (6.2), izdelava in dopolnjevanje dosjeja (6.1)	4
3* – preverjanje seznama evropsko pomembnih habitatnih tipov v Sloveniji (5.4) in opredelitev stopnje poznavanja (6.2), izdelava in dopolnjevanje dosjeja (6.1)	9

4 – vrsta je dovolj dobro poznana, da lahko opredelimo večino območij, vitalnega pomena za vrsto

5

4* – vrsta ni dovolj poznana, nekaj območij vendarle lahko z gotovostjo opredelimo (za ta območja pojdi na 5), potrebne so še dodatne raziskave ali za vrsto ni ustreznih podatkov, brez dodatnih raziskav ni možno opredeliti nobenega območja, kvečjemu območja z večjo verjetnostjo pojavljanja; potrebne so še dodatne raziskave, preveri možnost posrednega opredeljevanja območij (6.3.2)

priprava projektne naloge s specifičnimi zahtevami glede manjkajočih podatkov, potem se vrni na točko 3

5 – izbor območij za posamezno vrsto (merila 9.2 in 9.3) glede na prostorsko omejene vrste (6.3.1), splošno razširjene vrste (6.3.3), mobilne vrste (6.3.4) in posredno ugotavljanje razširjenosti (6.3.2)

6

6 – vrednotenje območij (6.3) po merilih iz koraka 5 v območja A/B/C/N/P

7

7 – izvede se kontrola zadostnosti predlogov (6.3.6, merila v poglavju 10); če preverjanje pokaže, da so predlogi zadostni, pojdi na korak 8, sicer ponovi korak 6

8

8 – za območja A in B opredeli mejo (6.3.7), ekološke zahteve vrste/ht na tem območju in varstvene usmeritve

9 – habitatni tip je dovolj dobro poznan, da lahko opredelimo večino območij, vitalnega pomena za ht, opis se ujema z opisom v priročniku

5

9* – habitatni tip ni dovolj poznan, nekaj območij vendarle lahko z gotovostjo opredelimo (za ta območja pojdi na 10), potrebne so še dodatne raziskave ali za ht ni ustreznih podatkov, brez dodatnih raziskav ni možno opredeliti nobenega območja, kvečjemu območja z večjo verjetnostjo pojavljanja; potrebne so še dodatne raziskave, preveri možnost posrednega opredeljevanja območij (6.3.2)

priprava projektne naloge s specifičnimi zahtevami glede manjkajočih podatkov, potem se vrni na točko 9, za opise, ki ne ustrezajo opisu v priročniku se arbitrarno dogovori, ali se območja opredeljujejo ali ne, oz. ali se pripravi predlog dopolnitve opisa v priročniku.

10 – izbor območij za posamezni ht (merila 9.1) po načelih 6.3, vključno s posrednim ugotavljanjem razširjenosti (6.3.2)

11

11 – vrednotenje območij (6.3) po merilih iz koraka 10 v območja A/B/C/N/P

7

Po zaključeni analitični fazi preidemo na sintezo podatkov.

4.7.2 Sinteza

- 1 – Območja, opredeljena pri analizi za posamezno vrst/ht prekrijemo na skupni sloj, določimo zgostitve in opredelimo pSCI (7.1)
- 2 – pSCI preverimo z mejami obstoječih in predlaganih zavarovanih območij, oz. predlagamo nova območja, vse kot pPosVO (7.3); meje se uskladijo po merilih 7.3.1 in digitaliziramo
- 3 – za vsako območje pSCI dopolnimo SDF (7.4)
- 4 – izvedemo izhodne kontrole (7.5) in popravke

Vzporedno poteka dopolnjevanje podatkov, in sicer za predlagana območja, oz. nove predloge, ki se obravnavajo na isti način.

5 2 – VZPOSTAVITEV PRIPRAVLJALNA FAZA

5.1 Seznanjanje z osnovno dokumentacijo

Za razumevanje in izvajanje metode je treba obvladati naslednja gradiva:

- Projekt Natura 2000 (MOP), zlasti naloge, povezane s Skupino I, sodelovanje z drugimi skupinami in poslovniki
- Metodo opredeljevanja evropsko pomembnih območij
- Habitatno direktivo (original ali prevod – mimogrede, v prevodu je skrit tudi original, ki se pokaže, če vključite gumb 'Pokaži/Skrij')
- Managing NATURA 2000 Sites je zelo dobra razlaga filozofije direktive, povezave s ptičjo direktivo in pravne obrazložitve posameznih alinej in besed 6. člena direktive – *obvezno čtivo!*)
- Pojasnila k Standardnemu obrazcu NATURA 2000 (razlage pojasnjujejo marsikateri pojem in so osnova za razumevanje nekaterih meril, brez teh navodil se ne da kakovostno izpolniti SDF)
- za tiste, zadolžene za habitatne tipe:
  - NATURA 2000 Habitats Interpretation Manual
  - Habitni tipi v Sloveniji – tipologija
- za tiste, zadolžene za vrste: PMS raziskava razširjenosti evropsko pomembnih vrst
- za vsako vrsto/ht se pripravi pregled virov in obstoječih podatkovnih zbirk (če je smiselno, se kopija gradiva vstavi v dosje); dokumentacija za navedene vire se zbira na enem mestu in je opredeljena z Nalogo 15 v predlogu Projekta Natura 2000.

5.2 Vzpostavlja nje komunikacijskih povezav in delovnega okvira

Pri izvajanju metode je ključna dobra komunikacijska povezava, zato je treba:

- po projektu Natura 2000 in poslovniku vsak član delovne skupine preveri svoje mesto v hierarhiji projekta
- preveriti zadolžitve ter prilagoditi redni delovni načrt nalogam projekta, načrtovati delež stroškov terenskega dela in udeležbe na sestankih
- obvestiti o tem predstojnika
- preveriti, da so v imeniku za pošiljanje sporočil vključeni vsi člani skupine in operativna koordinatorka (vsa sporočila pošiljajte njej v vednost, ker skrbi za arhiv dela skupine)
- preveriti, ali ima vsak član delovne skupine dostop na CIRCA-SI in je možno priti do dokumentov v knjižnice interesne skupine Varstvo narave
- vse dokumente pošiljati v vednost operativni koordinatorki projekta.

5.3 Preverjanje seznama evropsko pomembnih rastlinskih in živalskih vrst v Sloveniji

Habitatna direktiva opredeljuje več vidikov varstva vrst: varovanje njihovega življenjskega prostora (Priloga II), zavarovanje (Priloga IV) in nadzorovano izkoriščanje (Priloga V). S to metodo obravnavamo samo vidik varovanja življenjskega prostora, torej vrste iz Priloge II, za katere je treba opredeliti vitalna območja za preživetje in jih vključiti v pSCI.

Prvi korak je pripraviti seznam vrst iz Priloge II Habitatne direktive (evropsko pomembne vrste), ki so v Sloveniji in je ohranjanje njihovega življenjskega prostora na ozemlju naše države pomembno za njihovo ohranitev na območju Evropske unije.

Na sedaj veljavnem seznamu Priloge II je 230 živalskih in 483 rastlinskih vrst. Poleg teh upoštevamo tudi vse predloge držav kandidat, ki so navedene v zadnjem predlogu tehničnih adaptacij za poglavje 22- okolje (23.09.2002) in so del gradiva za pristopno pogodbo. Gradivo je dostopno na CIRCA-SI v okviru EIONET.

Najprej se pripravi seznam vseh vrst iz Priloge II, omenjene na ozemlju Slovenije, nato pa vsak koordinator posamezne skupine še enkrat preveri ta seznam vrst s celotno Prilogo II direktive (upoštevati je treba predlog nove Priloge II, ki bo začela veljati po pristopu držav kandidat!) in ugotoviti, če so vse vrste upoštevane na slovenskem seznamu. Za preverjanje se vključi tudi ustrezne poznavalce skupine, sodelavce pri posameznih projektih. Upošteva se vse vrste, ki so bile navedene za območje Slovenije v kakršnikoli virih po letu 1800.

Nato še pregledamo status vrst na naslednji način in v opombo vpišemo ustrezno oznako:

1 – vrsta je na ozemlju Slovenije nesamonikla (meja za samoniklost se uporabi, kot je dogovorjena v strokovnih krogih za posamezno skupino), spontano ali namerno vnesene vrste v ekosistem in ki se v Sloveniji v naravi razmnožujejo - npr. <i>Testudo graeca</i>	ALO
1* - vrsta je samonikla na ozemlju Slovenije	2
2 – taksonomski položaj vrste v Sloveniji ni jasen ali so na voljo le dvomljivi podatki o njenem pojavljanju v Sloveniji	N
2* - taksonomski položaj vrste in pojavljanje v Sloveniji nista problematična	3
3 – vrsta je v Sloveniji izumrla (npr. <i>Monachus monachus</i> , <i>Botrychium simplex</i>) ali domnevno izumrla in ni bila ponovno naseljena	Ex
3* - vrsta v Sloveniji ni izumrla ali je bila ponovno naseljena	4
4 – vrsta je ponovno naseljena (spontano ali namerno - npr. <i>Lynx lynx</i> , <i>Castor fiber</i>)	REx
4* - vrsta ni bila ponovno naseljena in je zanjo potrjen vsaj en zanesljiv podatek o pojavljanju po 1. januarju 1950	5
5 – vrsta se pojavlja le prehodno ali populacije niso viabilne in se zanje ne opredeljuje območij; vrsta je ubežnica in se v naravi ne razmnožuje, vendar nedvoumno izvira iz ujetništva ali nasada (če se vrsta prehodno, vendar redno zadržuje v Sloveniji zaradi prehranjevanja, razmnoževanja oz. poteka na našem ozemlju vsaj del njenega življenjskega razvoja, pomembnega za obstoj vrste pojdi na 5*); vrsta se redno pojavlja v Sloveniji, vendar populacija ni bistvena za ugodno stanje ohranjenosti v celotnem arealu	P
5* - viabilne populacije samoniklih vrst ali prehodno, a redno zadrževanje v Sloveniji, pomembno za obstoj vrste	A

Kadar je smiselno, uporabimo za vrste z oznako A ustrezno podskupino:

- Ai - stalnica
- Aii - vrsta se na ozemlju Slovenije razmnožuje
- Aiii - vrsta na ozemlju Slovenije prezimuje
- Aiv - vrsta se preko ozemlja Slovenije redno seli
- Av - vrsta se na ozemlju Slovenije pojavlja občasno
- Avi - neznano

Območja pSCI se opredeljujejo za vrste A in REx, za ostale pa Evropski komisiji navedemo razloge, zakaj jih nismo upoštevali pri opredeljevanju pSCI, in se obravnavajo kot rezervacije. Seznam vrst po biogeografskih regijah je eden od izdelkov, ki ga predamo Evropski komisiji ob vključitvi v EU in je osnova za vse postopke (opozorila na pomanjkljivosti, preverjanje zadostnosti, biogeografski seminarji) pri pripravi seznama SCI na ravni biogeografske regije. Seznam se stalno dopolnjuje (tudi po vstopu v EU) glede na znanstvena spoznanja, kar je treba obvestiti Evropsko komisijo.

Pripadnost biogeografski regiji se določi s prostorsko kartografsko analizo in se rubriki ne izpolnjujeta v prvem koraku, razen, če je vedenje o pripadnosti nedvoumno.

Rezultat preverjanja je tabela z naslednjimi rubrikami:

EU koda	lat. ime	slov. ime	prior.	alpska biog. regija	celinska biog. regija	opomba
1220	<i>Emys orbicularis</i>	močvirska sklednica		da	da	

Podatki se vodijo v obliki podatkovne zbirke.

5.4 Preverjanje seznama evropsko pomembnih habitatnih tipov v Sloveniji

Podobno kot za vrste se preveri in pripravi seznam tudi za habitatne tipe iz Priloge I, razširjene v Sloveniji. Na veljavni Prilogi I direktive je 198 habitatnih tipov (evropskega pomena), upoštevati pa je treba novi predlog seznama (s predlogi držav kandidat), ki je v gradivu, omenjenem v prejšnjem poglavju.

Za ugotavljanje, kateri habitatni tip je v Sloveniji sta merodajna priročnika Interpretation Manual of European Union Habitats in Amendments to the 'Interpretation Manual of European Union Habitats' with a view to EU enlargement (popoln citat je v literaturi).

Habitatne tipe razvrstimo v naslednje skupine:

1. Habitatni tip v Sloveniji ni več prisoten, je bil uničen. V opombi označimo z Ex.
2. Habitatni tip se v Sloveniji pojavlja le netipično, fragmentarno ali je močno degradiran. V opombi označimo s F.
3. Habitatni tipi, ki se pojavljajo v Sloveniji zunaj naravne razširjenosti označimo v opombi z ALO.
4. Habitatni tipi, ki se v Sloveniji normalno pojavljajo, se označijo s K.

K – habitatne tipe razdelimo v dve skupini:

- tip K1: za ht imamo dovolj podatkov o razširjenosti, definicija iz Interpretation manual ni sporna (v to skupino sodijo gozdni ht, specialni ht kot so npr. jame, visoka

barja, rastišče pozejdonke) ali je možno njihovo razširjenost ugotoviti s pomočjo razširjenosti tipičnih vrst (npr. *Shoenus* za nizka barja, *Molinia* za vlažna travišča);

- tip K2: ht o katerih imamo premalo podatkov o razširjenosti, da bi lahko opredelili območja in so potrebne dodatne raziskave (priprava projektnih nalog), definicija ht iz priročnika je sporna glede na razvitost ht v Sloveniji;

Rezultat tega dela je seznam ht K1/K2 z obrazložitvami (Naloga 9 predloga projekta NATURA 2000)

Rezultat tega preverjanja je tabela z naslednjimi rubrikami:

EU koda	Physis koda	slov. ime	prior.	alpska biog. regija	celinska biog. regija	opomba
8310	65.	Jame, ki niso urejene za obisk		da	da	

Podatki se vodijo v obliki podatkovne zbirke.

Glede na nova spoznanja se seznam sprti dopolnjuje in po dnevu vstopa obvešča Evropsko komisijo.

6 ANALIZA

Direktiva in spremljajoča dokumentacija dajejo le obveze rezultata, vsaka država pa glede na svoje specifične naravne razmere in zmožnosti poišče najustreznejšo pot za doseganje ciljev direktive.

Izbrali smo takšno analitično metodo, ki upošteva organiziranost ter kapacitete znotraj uprave in javnega zavoda, kakor tudi stanje na področju znanstvenih institucij, nevladnih organizacij in drugih institucij/posameznikov, ki razpolagajo s podatki, pomembnimi za opredeljevanje območij pSCI.

Analitični podatki pa ne služijo zgolj opredeljevanju pSCI, ampak tudi utemeljujejo razloge za njihov izbor, opredeljujejo naravovarstvene zahteve in omejitve, ter so pomembna osnova za spremljanje stanja.

Za skupine vrst/habitatnih tipov so določeni posamezni koordinatorji znotraj projektne skupine, ki izvajajo posamezne naloge projekta v sodelovanju z zunanjimi strokovnjaki in institucijami.

Z analizo opredelimo tudi območja, ki nedvoumno sodijo med pSCI ter potencialna območja, za katera pridobimo nove podatke, da jih lahko obdelamo na enak način kot nedvoumne v prvem koraku. Na ta način izpopolnjujemo predloge za pSCI še predvidoma največ do leta 2006 (do drugega biogeografskega seminarja za alpsko oz. celinsko območje).

6.1 Izdelava dosjeja za vrste/ht

Za vsako vrsto oz. habitatni tip iz prilog Habitatne direktive izdelamo dosje, ki vsebuje list s podatki (podatki so v podatkovni zbirki, list s podatki je standardni izpis iz zbirke) in dopolnilno gradivo: fotografije, literatura, zemljevid razširjenosti. Vsebina podatkov osnovnega lista (uporabljen je način, uporabljen v Raziskavi razširjenosti evropsko pomembnih vrst in SDF):

- šifra vrste/ht,
- latinsko ime z avtorjem,
- sinonimi za vrste, povezave z drugimi klasifikacijskimi sistemi pri ht (npr. Physis)
- slovensko ime,
- družina,

- opis,
- razširjenost v SI,
- razširjenost v Evropi,
- stanje splošnega poznavanja, problematika vrste/ht:
  - 0/problematika neznana – informacij ni na razpolago v obsegu, ki bi omogočal podati ustrezno strokovno oceno;
  - 1/problematika nezadostno poznana – oceno je mogoče podati zgolj na podlagi pičlega števila obstoječih informacij;
  - 2/problematika zadovoljivo poznana – oceno je mogoče podati na podlagi bogatih osebnih izkušenj in izkušenj drugih konsultiranih specialistov, medtem ko je pisnih informacij malo;
  - 3/problematika dobro znana – oceno je mogoče podati na podlagi velikega števila pisnih informacij;
  - 4/problematika zelo dobro znana – oceno je mogoče podati tako na podlagi odličnega osebnega poznavanja tematike kot na podlagi velikega števila pisnih informacij.
- stopnja raziskanosti razširjenosti vrste/ht
  - 0/neznana – razširjenost taksona ni znana;
  - 1/nezadostna – ocena je podana zelo približno;
  - 2/zadovoljiva – ocena je podana na podlagi bogatih osebnih izkušenj in izkušenj drugih konsultiranih specialistov;
  - 3/dobra – obstoja točkovna karta razširjenosti, ki kljub nepopolnosti ustrezno predstavlja razširjenost taksona;
  - 4/zelo dobra – znana je večina (nad 80 %) nahajališč taksona.
- ocena razširjenosti vrste/ht
  - 0/neznana;
  - 1/<1 %;
  - 2/1 % - 5 %;
  - 3/6 % - 20 %
  - 4/21 % - 50 %
  - 5/> 51 %
- stopnja taksonomske raziskanosti vrste (za habitatni tip se ta del ne izpolnjuje)
  - 0/kompleks vrst, agregat;
  - 1/potrebna je revizija taksona;
  - 2/potrebne so kariološke analize;
  - 3/potrebne so alocimske/molekularno-biološke analize;
  - 4/taksonomsko znanje je dobro.
- stopnja tipološkega ujemanja habitatnih tipov (se ne izpolnjuje za vrste)
  - 0/habitatni tip vsebinsko ne ustreza opisu iz priročnika o habitatnih tipih NATURA 2000;
  - 1/habitatni tip delno ustreza opisu iz priročnika, potrebno je pripraviti predlog za dopolnitev opisa;
  - 2/habitatni tip popolnoma ustreza opisu iz priročnika.
- stopnja ekološke raziskanosti vrste/ht (za ht se lestvica uporabi smiselno)
  - 0/neznana;
  - 1/nezadostna;
  - 2/zadovoljiva;
  - 3/dobra;
  - 4/zelo dobra.
- trendi,
  - ?/ trend neznan;

- 4/takson je izumrl ali domnevno izumrl;
- 3/areal/populacija taksona se je zmanjšal(a) za >50 %;
- 2/ areal/populacija taksona se je zmanjšal(a) za <50 %;
- 1/areal/populacija taksona se je zmanjšal(a), vendar obseg ni znan;
- 0/stanje je stabilno, areal/populacija taksona se ni spremenila;
- +1/areal/populacija taksona se je povečal(a), vendar obseg ni znan;
- +2/ areal/populacija taksona se je povečal(a) za <50 %;
- +3/areal/populacija taksona se je povečal(a) za >50 %;
- ogroženost (upoštevata se seznam dejavnosti iz razlage obrazca SDF),
- ekološke zahteve,
- predlog ukrepov.

Podobno ravnamo tudi za habitatne tipe in ustrezno prilagodimo strukturo podatkovne zbirke. Preverimo tudi ustreznost opisa v priložniku. Če opis ni ustrezen, pripravimo predlog dopolnitve opisa. Predloge obravnava Habitatni odbor in ustrezno dopolni Interpretation manual.

6.2 Opredelitev vrst/ht glede na stopnjo poznavanja

Glede na podatke iz poglavja 6.1 razdelimo vrste v tri skupine:

- vrsta je dovolj dobro poznana, da lahko opredelimo večino območij, vitalnega pomena za vrsto;
- vrsta ni dovolj poznana, nekaj območij vendarle lahko z gotovostjo opredelimo, potrebne so še dodatne raziskave (priprava projektne naloge s specifičnimi zahtevami glede manjkajočih podatkov);
- za vrsto ni ustreznih podatkov, brez dodatnih raziskav ni možno opredeliti nobenega območja, kvečjemu območja z večjo verjetnostjo pojavljanja; potrebne so še dodatne raziskave (priprava projektne naloge s specifičnimi zahtevami glede manjkajočih podatkov);

Z dodatnimi raziskavami in zbiranjem obstoječih podatkov se večja vedenje o posamezni vrsti in se lahko popravlja obstoječe predloge ali dodaja nova območja.

Za habitatne tipe je opredelitev glede na stopnjo poznavanja opravljena v okviru nalog 5.4.

6.3 Opredeljevanje območij po posameznih vrstah/habitatnih tipih

Kaj je območje?

Območje (pSCI) naj bi ustrezalo naslednjima meriloma:

- *prepoznavno območje, ki ga lahko po fizičnih značilnostih (robovi ekosistemov) ali dobro vidnih mejah (rob gozda, cesta, potok...) prepoznamo in lahko razmejimo od okolice;*
- *območje mora biti dovolj veliko in vsebovati vse potrebne elemente ekosistema, da zagotavlja ekološke zahteve vrste na vseh stopnjah razvoja.*

Kdaj moramo opredeliti območje?

Kadar je življenjski prostor vrste zelo značilen, dobro ohranjen in je gostota populacije velika (glej 9.2);

V praksi navadno pomeni to, da z območji prekrijemo 60 % do 100 % habitatov vrste, pri izboru preverjamo z izkustvenim spoznanjem - vključenih naj bo vsaj 5-10 'najboljših območij' (to so tista, na katere s ponosom vodimo domače in tuje strokovnjake!);

posebno moramo biti pozorni na regionalno zastopanost (vsaj v alpski in celinski biogeografski regiji, še bolj je, če upoštevamo eno od domačih biogeografskih razdelitev); 'paradna' območja ne smejo manjkati v analizi in v seznamu predlogov, ne glede na druge interese.

Območja opredeljujemo torej za vsako vrsto/habitatni tip posebej na podlagi obstoječih podatkov o razširjenosti in upoštevaje ekološke zahteve in značilnosti vrste/ht.

Vsak zapis o pojavljanju vrste/ht ocenimo glede na *zanesljivost podatka* (glede na to, od kdaj je podatek, kako natančno je prostorsko definiran, zanesljivost vira...), nato pa glede na specifičnosti vrste/ht ocenimo ali je območje bistveno za vitalnost vrste/ht, vključno z upoštevanjem povezovanja populacij in zastopanosti v vseh biogeografskih regijah. Za ocenjevanje pomena območja za vrsto/ht si pomagamo z merili za izbor.

Pomembnost vsake lokacije (bližnje, med seboj povezane opredeljujemo kot eno) ocenimo z:

A - območje je bistveno za ohranjanje vrste/ht

- območje je bistveno za razmnoževanje vrste
- območje je bistveno za sezonsko zadrževanje (npr. prezimovanje, zadrževanje čez dan)
- območje je bistveno za prehranjevanje
- maloštevilna območja v Sloveniji z normalno razvito strukturo in funkcijo

B - območje je zelo pomembno za ohranjanje vrste/ht

- območje je pomembno za razmnoževanje vrste
- območje je pomembno za sezonsko zadrževanje (npr. prezimovanje, zadrževanje čez dan)
- območje je pomembno za prehranjevanje

C - vrsta se na območju nahaja, a ni pomembno za ohranjanje vrste/ht

N - vrsta je prisotna, pomen območja še ni ovrednoten

P - območja, kjer se vrsta lahko pojavlja

Lestvica se uprablja za ponderiranje območij, v tem primeru se spremeni v numerične vrednosti (npr. A = 4, B = 3, C = 2, N in P = 1).

Vsa pojavljanja označimo na zemljevidu z vrednostnimi oznakami in ponovno ocenimo popolnost podatkov za celotno vrsto/ht in to oceno vnesemo v podatkovno zbirko za ht/vrsto:

1 - razširjenost v celoti poznana, vsa območja so opredeljena in ovrednotena

2 - razširjenost večinoma poznana, nekatera območja niso opredeljena in ovrednotena (N in P območja)

3 - večina območij ni opredeljenih in ovrednotenih

4 - podatki o razširjenosti so tako nepopolni, da območij ne moremo opredeliti

Za A in B območja opredelimo mejo na DOF in upoštevamo smiselne meje (npr. vodotok, cesta, gozdni rob) glede na biologijo vrste in za to območje izpolnimo podatke za SDF formular (za podrobnosti se uporabljajo navodila za izpolnjevanje obrazca:

Habitatni tip

Koda

--	--	--	--

% pokr.

--	--	--

HTREP

A	B	C
---	---	---

D

HTPOV

A	B	C
---	---	---

HTOHR

A	B	C
---	---	---

HTOC

A	B	C
---	---	---

Vrste

Sesalci, plazilci in dvoživke, ribe, nevretenčarji

Koda

Ime

Populacija

Vrednotenje območja

	Prisoten	Migratoren			VPOP	VOHR	VIZOL	VOC
		Razm.	Prezim.	Zadržev.	A B C	D	A B C	A B C
<input type="text"/>					<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

Rastline

Koda	Ime	Populacija	Vrednotenje območja			
			VPOP	VOHR	VIZOL	VOC
			A B C	D	A B C	A B C
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>

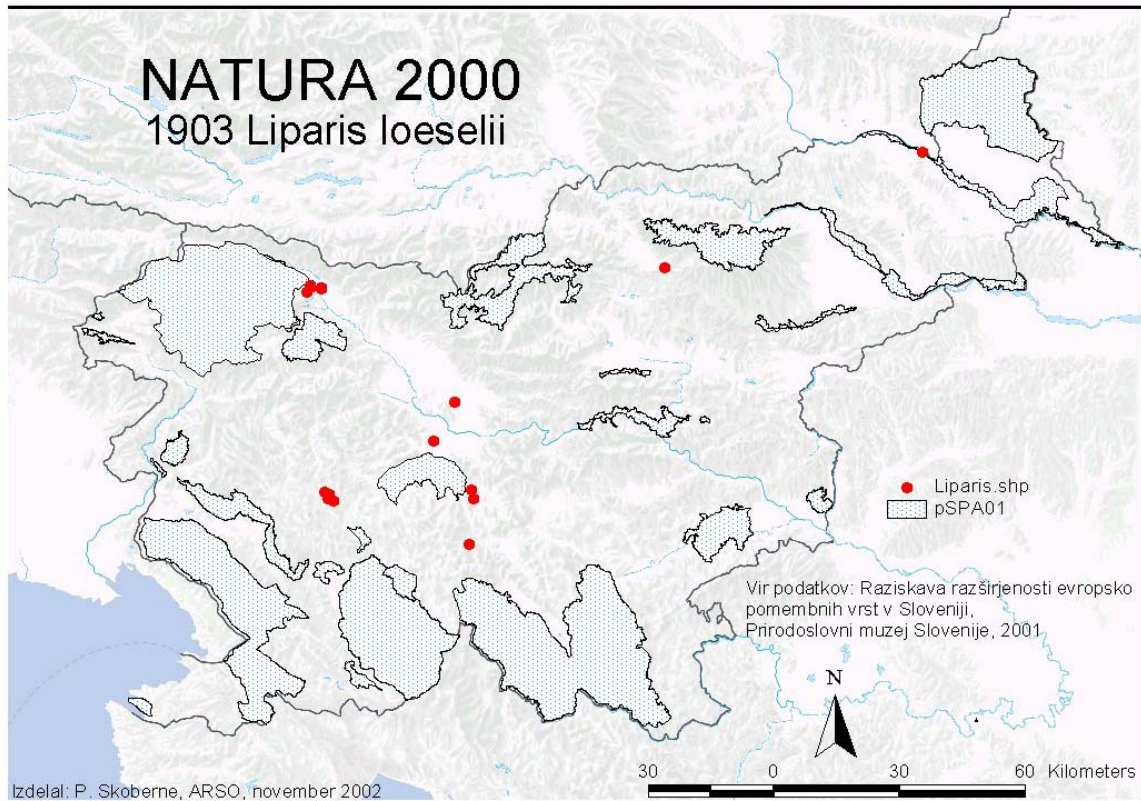
Rezultat analize so:

- zemljevidi z ovrednotenimi območji, vključno s potencialnimi območji, za posamezno vrsto/ht
- ovrednoteni podatki za vrsto za območje (po SDF)
- predlogi za raziskave za pridobitev manjkajočih podatkov s projektnimi nalogami za naročila v okviru razpoložljivih proračunskih sredstev.

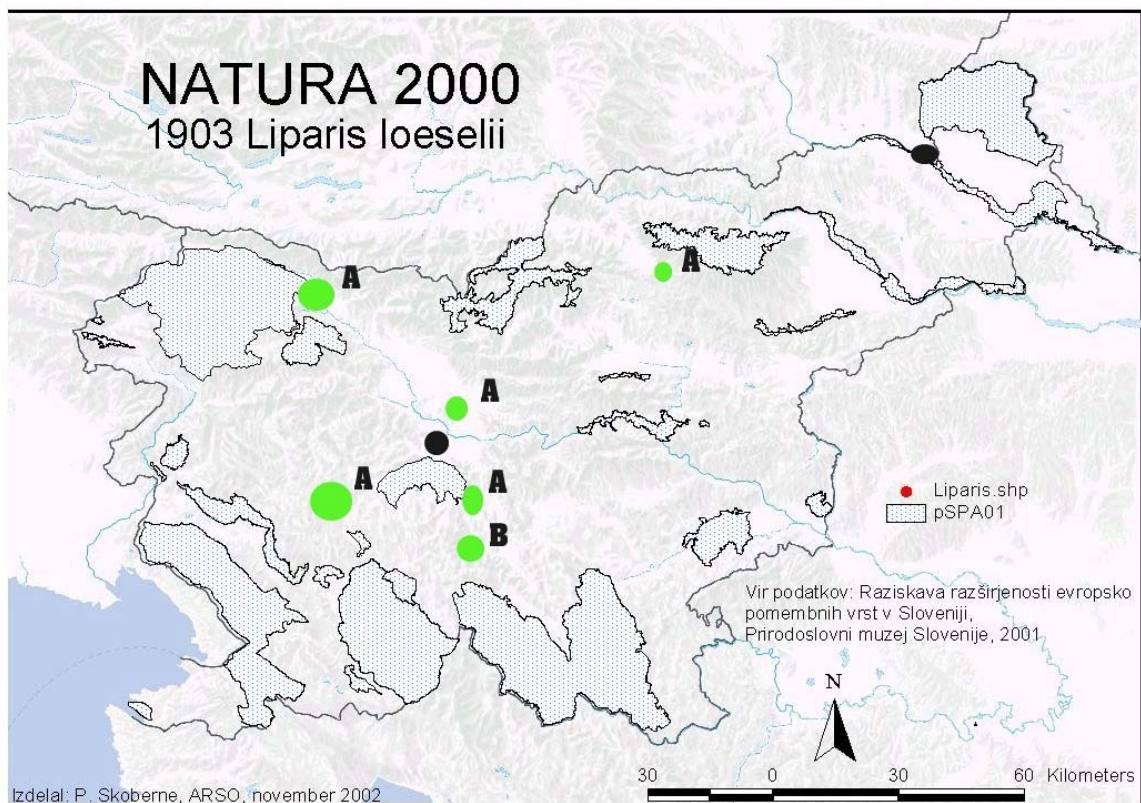
6.3.1 Primer za izbor območij za dobro poznano in lokalizirano vrsto

Načeloma si najprej pomagamo z zemljevidom razširjenosti, pri čemer upoštevamo kompletnost podatkov (iz študije PMS, dopolnjene z dodatnimi podatki). Pregledamo vse navedbe razširjenosti in se na podlagi vira, letnice, natančnosti lokacije in biologije vrste odločamo, katera območja pridejo v poštev za pSCI. Na zemljevidu razširjenosti označimo območja, ki ustrezajo merilom za pSCI (glej 9.2 in dodatna merila 9.3), tista, ki ne ustrezajo, ter potencialna območja, kjer lahko pričakujemo pojavljanje vrste.

Pokažimo na primeru Loeselove grezovke (*Liparis loeselii*):

Razširjenost je dobro poznana, pričakujemo še manjše število omejenih nahajališč. Vrsta je vezana na specifični habitatni tip (nizka barja), večina območij je zunaj zavarovanih ali predlaganih območij, a so zelo specifična in jih bomo zajeli v obliki majhnih zavarovanih površin (mikrorezervati). Pri nadaljnjem delu naj se upoštevajo naslednje lokacije:

S svetlejšo barvo so označena potencialna območja, kjer so izpolnjena merila za pSCI in črna, kjer niso (že več kot 50 let ni potrditve, uničen habitatni tip vrste, ipd.). V tem primeru nismo označevali potencialnih območij, ker jih ne poznamo, pokritost z nahajališči pa je visoka. Na podoben način lahko odbiramo potencialna območja za vse pritrjene ali omejeno gibljive vrste. Vsako območje po merilih ocenimo, ocene vpišemo v rubrike, ki so enake kot v SDF (6.3) in vpišemo na zemljevid splošno oceno (A-C).

6.3.2 Posredno ugotavljanje območij razširjenosti

Kadar so razpoložljivi podatki o razširjenosti vrste skromni, a je vezana na specifični habitatni tip, si lahko pomagamo z opredeljevanjem potencialnih območij, kjer lahko to vrsto pričakujemo. Navadno to ni dovolj za opredelitev območja (nujen, ne pa zadosten pogoj!), je pa lahko vključeno v območje, opredeljeno zaradi drugih vrst. V največ primerih pomenijo potencialna območja le predloge za nadaljnje raziskave.

6.3.3 Ugotavljanje območij za splošno razširjene vrste

Za splošno razširjene vrste velja, da navadno za njih ni treba opredeljevati posebnih območij, saj so največkrat že prisotne v območjih, opredeljenih zaradi drugih vrst/ht. Za te vrste preverimo na koncu, ko so območja za druge vrste/ht že določena, ali je pokritost zadostna. Kadar za splošno razširjene vrste nimamo dovolj podatkov o njihovem pojavljanju (npr. *Rosalia alpina*) preverjamo, ali je njihov tipični habitatni tip ustrezno zastopan v predlaganih območjih.

Teh vrst ne smemo pozabiti upoštevati pri izpolnjevanju SDF za območja, sicer lahko popolnoma izpadejo! Seveda je treba predvideti tudi varstvene ukrepe.

6.3.4 Ugotavljanje območij za mobilne vrste

Pri mobilnih vrstah (npr. velike zveri, netopirji, ribe) so podatki o pojavljanju le informativni. V teh primerih moramo vedeti še, kje vrste prezimujejo, se prehranjujejo, razmnožujejo, kje so njihove stalne poti... To upoštevamo pri opredeljevanju območja, zlasti njegove velikosti, da zagotavlja vse te specifičnosti posamezne vrste.

6.3.5 Opredeljevanje območij za ohranjanje habitatnih tipov

Pri habitatnih tipih so načela ista, le da upoštevamo merila iz poglavja 9.1 in dodatna merila (9.3)

Sukcesijsko stabilnejše habitatne tipe (večina gozdnih tipov, barja, jame, skalne stene, razpoke, melišča...) opredelimo glede na njihove naravne meje.

Za gozdne habitatne tipe, vključno z ruševjem se izdelava povezovalni ključ med tipologijo Zavoda za gozdove Slovenije in klasifikacijo, ki jo uporabljamo v Sloveniji oz. klasifikacijo NATURA 2000. Nato se iz podatkov Zavoda za gozdove pripravi zemljevid razširjenosti posameznih habitatnih tipov iz Priloge I in opredeli območja.

Za mokriščne habitatne tipe se uporabijo poleg evidence naravnih vrednot med drugim tudi podatki inventarizacije mokrišč Ramsarske konvencije ter rezultate kategorizacije vodotokov. Kadar se pojavlja mozaik habitatnih tipov ali je habitatni tip le skucesijska stopnja, opredelimo tako veliko območje, da je zagotovljena dinamika za vse sukcesijske stopnje. Habitatne tipe, za katere nimamo dovolj podatkov o razširjenosti, opredelimo s pomočjo značilnih vrst.

Za habitatne tipe, kjer ne moremo zagotoviti niti tega, ocenimo, ali so morda že vključeni v katerega od opredeljenih območij in jih upoštevamo pri izpolnjevanju SDF. Nujne so dodatne raziskave.

6.3.6 Preverjanje zadostnosti predlogov

Vseh območij, kjer se vrsta/ht pojavlja ni treba vključiti v pSCI. Vključena morajo biti vsa najpomembnejša območja (npr. zajema večji del populacije, dobro ohranjene naravne razmere), pomembna je regionalna zastopanost, redke populacije ne smejo biti prezrte. V praksi se izkaže, da je to lahko okoli 10 najboljših lokacij. Glede na prakso regionalnih seminarjev štejejo predloge za zadostne, če pokrivajo vsaj 60 % populacije. Prednostne vrste in habitatni tipi morajo biti vsaj 80 % pokriti. Kadar je v neki državi nad 5 % ozemlja prioritete vrste ali ht, potem se lahko merila izbora upoštevajo svobodneje. Kadar je takson zadostno pokrit, pa imamo več lokacij, ki ustrezajo merilom pSCI, potem imajo prednost za vključitev:

- območja, kjer se prekrivajo z območji, opredeljenimi zaradi drugih vrst/ht;
- je že zavarovano območje ali pSPA oz. je predvideno zavarovano območje
- so na območju nacionalno pomembne vrste (npr. endemiti, visoko ogrožene vrste...) ali nacionalno pomembni ht.

6.3.7 Digitalizacija meja

Vsa območja, ki ustrezajo merilom pSCI vrišemo na TK25 (večja območja) ali za manjša območja oz. če so podatki na razpolago na DOF (1: 5000) in digitaliziramo. Upoštevamo čim bolj naravne meje. Kjer so podatki premalo natančni (ali je merilo večje) in si ne moremo pomagati s specifičnostjo ht, vidnega na DOF, zamejimo območje širše.

6.3.8 Vsebinska kontrola in dopolnjevanje podatkov

Vnašanje novih podatkov, dopolnjevanje podatkovnih baz in meja območij. Vsebinska kontrola po merilih, zadostnosti in preverjanje, če so vse vrste/ht upoštevani.

Rezultat analitičnega dela so dosjeji z zemljevidi razširjenosti v papirni in elektronski obliki ter zemljevid območij z označenimi območji (vsak je ocenjen s splošno oceno), ki za posamezno vrsto/ht ustrezajo merilom za pSCI.

7 SINTEZA

7.1 Opredeljevanje območij pSCI

Območja, ki so pripravljena po analizi za posamezno vrsto/ht, analiziramo s prostorsko analizo, oceno za vsako območje ponderiramo v numerično vrednost. Rezultat analize so zgostitve pri prekrivanjih.

Prekrijemo vse sloje z območji za posamezne vrste/ht, dobljene v analitični fazi, vključno s slojem pSPA. V kolikor je za ArcView to pretežek zalogaj, se posamezni sloji rasterizirajo, nato združijo. Skupno oceno za posamezno območje spremenimo v številsko oceno (ponder) - A = 4, B = 3, C = 2, P (prisotnost vrste) = 1. Prisotnost prednostne vrste/ht poveča oceno za 1 vrednost.

V končne predloge načeloma sodijo vsa območja, ocenjena z A za posamezno vrsto/ht. Pri oblikovanju območij pSCI uporabljamo načelo prekrivanja:

- Prednostno obravnavamo že opredeljena večja območja (to so lahko pSPA ali večja A območja za posamezno vrsto ali habitatni tip – npr. območje medveda).
- Preverimo, koliko drugih A in B območij pokrijejo.
- Preverimo tista A/B območja, ki so na posameznem delu večjega območja večja ('štrlijo navzven' ali se meje dotikajo) in ugotovljamo, ali je tisti del bistven za ugodno stanje ohranjenosti. Če je, območje razširimo, sicer ga umaknemo na mejo prvotnega večjega območja.
- Preverimo tista A/B območja, ki so zunaj večjih območij in nimajo skupne površine:
  - po merilih ponovno preverimo, ali je območje bistveno za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti oz. če je z drugimi območji že dosežen prag zadostnosti za dotično vrsto/ht: če območje vzdrži ponovno tehtanje meril, ga bodisi spojimo z bližnjih večjim območjem (pri tem preverimo, kaj pomeni vključevanje vmesnega prostora v pSCI za sprejemljivost pri deležnikih) ali pa opredelimo kot samostojnega.
  - ponovno preverimo, ali izbrana območja pokrivajo ves razpon razširjenosti (zlasti je treba paziti na biogeografske regije), variabilnost, zgotovitve (kompleksnost).

Kadar je na manjšem območju več manjših pSCI, jih lahko, če je to smiselno in izvedljivo, združimo v en sam predlog pSCI.

V večjem območju SPA je lahko več manjših pSCI območij. Za to možnost se odločamo, če imajo pSCI zelo specifične ekološke zahteve in so prostorsko točno opredeljena (npr. visoka barja, botanične lokalitete).

Ob večjih dopolnitvah podatkov iz dopolnilnih raziskav, se preverijo meje in po potrebi popravijo (hkrati tudi podatki v SDF).

Meje določamo v merilu 1:5000 s pomočjo digitalnih orto foto posnetkov (DOF) po izhodiščih 7.3.1.

7.2 Usklajevanje pSCI s pSPA

Če pri prejšnji fazi prekrivanja posameznih kart upoštevamo tudi območja pSPA, se usklajevanje meja opravi že v tej fazi in posebno delo ni potrebno. Ta faza je bila bolj aktualna za sedanje članice EU, ker je potekalo delo zaporedno, torej najprej so bila opredeljena in določena območja SPA, kasneje pa se je nadaljevalo delo z izborom območij po Habitatni direktivi.

Ker v Sloveniji potekata oba postopka sočasno, je smiselno fazi združiti.

7.3 Opredeljevanje predlogov posebnih varstvenih območij (pPosVO)

Meje v sintezi dobljenih pSCI in pSPA (tiste, ki so samostojne in se ne prekrivajo s pSCI) preverimo z mejami obstoječih in predlaganih zavarovanih območij.

Možnosti:

- Meje se popolnoma ujemajo – korekcije niso potrebne
- Meje pSCI so manjše od zavarovanega območja: - kot pSCI se opredeli manjše območje, izvajanje direktive bo potekalo delno tudi prek mehanizmov za zavarovano območje.
- Meja pSCI je vsaj na nekaterih delih širša od meje zavarovanega/predlaganega območja – preveri se, kako bistveno je odstopanje: če je, se sproži postopek za spremembo meje zavarovanega območja oz. popravi mejo predloga, če ni, se predlog pSCI umakne na mejo zavarovanega območja.
- pSCI je blizu zavarovanega/predlaganega območja: po merilih ponovno preverimo, ali je območje bistveno za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti oz. če je z drugimi

območji že dosežen prag zadostnosti za dotično vrsto/ht: če območje vzdrži ponovno tehtanje meril, ga bodisi spojimo z bližnjih večjim območjem (pri tem preverimo, kaj pomeni vključevanje vmesnega prostora v pSCI za sprejemljivost pri deležnikih) ali pa opredelimo kot samostojnega.

- preostala območja opredelimo samostojno; tudi v tem primeru lahko več pSCI povežemo v en pPosVO.

7.3.1 Merila za opredeljevanje meja območij

Pri opredeljevanju območij uporabljamo izključno strokovna merila, upoštevaje ekologijo vrst/habitatnih tipov.

Za območja, kjer slutimo večje probleme z lastniki ali drugimi deležniki, preverimo, ali so ta območja bistvena za vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti vrste/ht. Če iz strokovnih razlogov niso bistvena, jih lahko izločimo iz predloga območja (npr. naselja, če seveda niso bistvena, kot na primer lahko pri netopirjih, intenzivne kmetijske površine).

Ob večjih dopolnitvah podatkov iz dopolnilnih raziskav, se preverijo meje in po zgornjem postopku po potrebi popravijo (hkrati tudi podatki v SDF).

Meje se opredelijo smiselno po mejah habitatnih tipov (s pomočjo DOF, podatki zajema kmetijske rabe zemljišč) in nato uskladijo s parcelnimi mejami.

V pomoč še nekaj napotkov:

- Pri celinskih vodah (reke, jezera) se meja uskladi z mejami vodnega zemljišča celinskih voda po 11. členu Zakona o vodah. Isto velja tudi, če je vodotok na zunanji meji območja, ki vodotok vključuje.
- Mejo opredelimo po na terenu jasnih mejah habitatnih tipov (npr. peta ceste ali železniškega nasipa, vodotok, rob naselja ali stalnih kmetijskih površin, smiselno tudi lahko gozdni rob).
- Kadar večji infrastrukturni objekt seka območje, se praviloma opredelijo meje za vsako območje posebej (npr. Nanoščica).

Notranje meje predlogov pSCI za posamezne vrste/ht ohranimo v internih gradivih, ker bo to prostorska osnova za opredeljevanje ukrepov glede na vrsto/ht.

Obvladljivost izvajanja varstva na območju po direktivi ni merilo za opredeljevanje območij, ga pa je zaradi ciljev direktive smiselno obravnavati. V primeru, ko ocenimo, da je območje zaradi velikosti težko obvladljivo za upravljanje ali so interesi lokalnih skupnosti znotraj predvidenega območja nekompatibilni (npr. Ribnica – Kočevje) je možno opredeliti tudi dve območji, ki se na skupnem delu stikata ali več območij, vendar le s predpogojem, da pri tem strokovni razlogi za opredelitev niso prizadeti.

7.4 Izpolnjevanje SDF

Za vsako območje pSCI izpolnimo obrazec SDF. Pri tem uporabimo rezultate iz analize, to je vrednostne ocene za vrst/ht.

Za splošno razporeditev pokrovnosti uporabljamo CORINE Landcover.

Podatke dopolnjujemo glede na izsledke dodatnih raziskav.

7.5 Izhodne kontrole

Logična kontrola:

- ali so vsa obvezna polja SDF izpolnjena

- ali so v SDF vpisani vsi relevantni ht/vrste
- ali so vsote površin 100 %
- ali so območja ustrezno topološko umeščena
- ali so bile upoštevane vse dopolnitve

Vsebinska kontrola:

- ali so vsi ht in vrste iz seznama za Slovenijo, upoštevana v pSCI
- ali so vsi ht in vrste navedeni za Slovenijo
- ali so poligoni za ht in vrste pravilno topološko opredeljeni
- ali je število in obseg pSCI zadostno, da zagotavlja ugodno stanje ohranjenosti vrst
- ali vsi pSCI ustrezajo merilom za območja, pomembna za Skupnost

Kartografska kontrola:

- ali so vsi poligoni zaključeni
- ali se površine ne prekrivajo (podvajajo)
- ali so območja topološko natančno opredeljena.

8 DOPOLNJEVANJE PODATKOV

Ob opredeljevanju območij, za katere je na voljo dovolj podatkov, se na osnovi rezultatov analize podatkov za posamezno vrsto/ht pripravi načrt nadaljnjih raziskav in/ali vključevanja ekspertov, pridobivanja dodatnih podatkov in informacij ter usmerjanja nadaljnjih raziskav. Glede na rezultate se dopolnjuje vsebina standardnega obrazca, predlogi ukrepov in zunanje (pSCI oz. PosVO) ter notranje meje predlaganih območij (meje posameznih vrst/ht znotraj območja, pomembno zaradi različnih varstvenih zahtev).

Pri tem se poleg načrtovanja v okviru neposrednih proračunskih sredstev, usmerja tudi raziskave v okviru programa LIFE, PHARE, INTERREG, ciljnih raziskovalnih programov ipd.

Hkrati se z razvojem metode spremljanja stanja zagotovi dolgoročno spremljanje ugodnega stanja ohranitve vrst/ht z obeh direktiv.

9 MERILA ZA OPREDELJEVANJE OBMOČIJ BISTVENEGA POMENA ZA OHRANITEV RASTLINSKIH IN ŽIVALSKIH VRST TER HABITATNIH TIPOV EVROPSKEGA POMENA (1. STOPNJA)

Pri opredeljevanju ne smemo spregledati glavnega namena direktive:

*"Ukrepi na podlagi te direktive so namenjeni ohranitvi ali obnovitvi ugodnega ohranitvenega stanja naravnih habitatov in prosto živečih živalskih in rastlinskih vrst, pomembnih za Skupnost."
Habitatna direktiva, člen 2.2.*

Za vrste z velikim območjem razširjenosti se še posebej upošteva naslednja določila:

"Pri živalskih vrstah z velikim območjem razširjenosti ta območja ustrezajo tistemu delu naravnega območja razširjenosti te vrste, ki zagotavljajo fizikalne ali biološke dejavnike, bistvene za njihovo življenje in razmnoževanje. Pri vodnih vrstah z velikim območjem razširjenosti, se taka območja predlagajo le, če je možno opredeliti območje, ki zagotavlja fizikalne in biološke dejavnike, bistvene za njihovo življenje in

razmnoževanje. Če je to primerno, države članice predlagajo, glede na rezultate nadzora iz člena 11, prilagoditev seznama."
Habitatna direktiva, člen 4.1.

Vsaka država članica je dolžna poskrbeti za ustrezen delež vključitve habitatnih tipov oz. vrst v pSCI:

"Vsaka država članica prispeva k vzpostavitvi Nature 2000 sorazmerno glede na prisotnost naravnih habitatnih tipov in habitatov vrst iz odstavka 1 na njenem ozemlju. V ta namen vsaka država članica skladno s členom 4 razglasi posebna ohranitvena območja ob upoštevanju ciljev iz odstavka 1."
Habitatna direktiva, člen 3.2.

Predvidena je tudi izjema pri uporabi meril v primerih, ko območja, z enim ali več prednostnimi naravnimi habitatnimi tipi in prednostnimi vrstami obsegajo več kot 5 % državnega ozemlja. To določilo je mnogokrat napačno razumljeno. Iz besedila sledi, da v teh primerih sledi, da lahko merila izbora uporabljamo bolj smiselno in zadostimo obvezi vključenosti prednostne vrste/ht v pSCI tudi pod deležem, ki izhaja iz neposredne uporabe meril, nikakor pa to ni meja za skupno površino pSCI.

Države članice, katerih območja z enim ali več prednostnimi naravnimi habitatnimi tipi in prednostnimi vrstami obsegajo več kot 5 % državnega ozemlja, lahko v soglasju s Komisijo zahtevajo, da se merila iz priloge III (faza 2) prožneje uporabljajo pri izbiri vseh območij, ki so na njenem ozemlju pomembna za Skupnost.
Habitatna direktiva, člen 4.2.

Po Prilogi III so za prvo stopnjo opredeljevanja pSCI ključna naslednja merila:

Habitatni tipi

- a) stopnja reprezentativnosti;
- b) površina območja;
- c) stopnja ohranjenosti strukture in funkcije habitatnega tipa in zmožnosti obnovitve;
- d) splošna ocena vrednosti ohranjanja (to je skupna ocena, ki temelji na točkah a-c)

Vrste

- a) gostota in velikost populacije
- b) stopnja ohranjenosti značilnosti življenjskega prostora, pomembnega a vrsto ter zmožnost obnovitve;
- c) stopnja izolacije populacije glede na naravno razširjenost vrste;
- d) splošna ocena vrednosti ohranjanja (to je skupna ocena, ki temelji na točkah a-c)

Vsako vrsto je treba označiti s štiricifrnim kodo in latinsko ime iz prilog ptičje in habitatne direktive.

Kadar je to smiselno (npr. selilske vrste, vrste, ki se le v določenem delu življenjskega obdobja nahajajo na ozemlju Slovenije označimo z naslednjimi kategorijami (podatek se nanaša na konkreten pSCI):

- **Stalno prisotna:** vrsta je stalno prisotna na območju pSCI
- **Razmnoževanje:** vrste se na pSCI le razmnožuje ali vzreja mladiče
- **Selitvena postaja:** vrsta uporablja pSCI za selilsko postajo ali določene razvojne faze, razen razmnoževanja (npr. levitve)
- **Prezimovanje:** vrsta se zadržuje na pSCI le pozimi

Podatki o populaciji posamezne vrste v pSCI:

Glede na natančnost razpoložljivih podatkov o populacijah za posamezno vrsto izberemo najprimernejši način prikaza

- kadar so na voljo natančni podatki, vpišemo število osebkov,
- opredelimo velikostni razred (1-5, 6-10, 11-50, 51-100, 101-250, 251-500, 501-1000, 1001-10.000, >10.000),
- navedemo podatke o minimalni ali maksimalni velikosti populacije, vpišemo številke in označimo z > (večje kot) oz. < (manjše kot).
- kadar ni nobenih numeričnih podatkov (npr. pri ribah), velikost populacije ocenimo: pogosten (C), redek (R), zelo redek (V).
- Če niti tega ne moremo opredeliti, uporabimo le oznako, da je vrsta prisotna (P).

Kadar je potrebno in možno vpišemo, ali se število nanaša na pare (p) ali osebkke (i); ter oznako spola: moški osebki (m), ženski osebki (f). Podatki se izpolnjujejo za posamezne skupine, ki so navedene v poglavju o izhodiščih metode.

Čeprav je mogoče nekatera merila izraziti z natančnimi, kvantitativnimi podatki (npr. število osebkov, površina habitatnega tipa), pride v praksi večkrat v poštev kvalitativno ocenjevanje. Zaradi boljše primerljivosti rezultatov in dosledne rabe meril so z dodatnimi navodili predlagani pri posameznih merilih kvalitativni razredi, kamor uvrstimo območja glede na najboljšo strokovno oceno (*'best expert judgement'*). Ta način se je v dosedanji praksi največkrat upošteval, zlasti še, ker se je v vseh državah pojavil isti problem: nalogo je bilo treba tudi v drugih državah članicah EU izvršiti na podlagi obstoječih podatkov v zelo omejenem času.

Ocene, narejene po merilih, se uporablja pri izpolnjevanju standardnega obrazca in so vsebinska utemeljitev predloga za pSCI.

Dodatno morajo države članice opredeljevati območja na njihovih državnih seznamih glede na relativno vrednost vsakega habitatnega tipa in vrste in še posebej opredeliti katera območja so na njihovih seznamih izbrana zaradi prednostnih habitatnih tipov in vrst.

Natančnejša navodila za ocenjevanje meril za prvo stopnjo so podana v navodilih za izpolnjevanja standardnega obrazca za NATURA 2000 območja.

Dodatna pojasnila izhajajo iz zapisnikov biogeografskih seminarjev in pozitivne prakse držav članic, kar je botrovalo še oblikovanju dodatnih meril.

Merila povzemamo z naslednjo preglednico:

OZNAKA	Merilo	Zakonska podlaga
MERILA ZA OPREDELITEV OBMOČIJ: HAB. TIPI		
HTREP	stopnja reprezentativnosti	Priloga III, 1. stopnja A(a); člen 1. e
HTPOV	delež površine	Priloga III, 1. stopnja A(b); člen 1. e
HTOHR	stopnja ohranjenosti strukture in funkcije	Priloga III, 1. stopnja A(c); člen 1. e
HTOC	splošna ocena vrednosti ohranjanja	Priloga III, 1. stopnja A(d)
MERILA ZA OPREDELITEV OBMOČIJ: VRSTE		
VPOP	gostota in velikost populacije	Priloga III, 1. stopnja B(a); člen 1. i
VOHR	stopnja ohranjenosti značilnosti življenjskega prostora;	Priloga III, 1. stopnja B(b); člen 1. i
VIZOL	stopnja izolacije populacije;	Priloga III, 1. stopnja B(c); člen 1. e
VOC	splošna ocena vrednosti ohranjanja	Priloga III, 1. stopnja B(d)
DODATNA MERILA		
DPRIOR	prednostne/neprednostne vrste	Priloga III, 1. stopnja D; člen 1

DRANG	razpon razširjenosti	člen 1. e
DODG	posebna odgovornost države	Člen 3.2
DKOMP	kompleksnost	Priloga III, 2. stopnja 2(d)
DRED	redkost	zaključki Atlanskega biogeogr. seminarja (1994)

9.1 Merila izbora za habitatne tipe

9.1.1 Stopnja reprezentativnosti (HTREP)

Merilo (Priloga III, A.a) se navezuje na priročnik o habitatnih tipih, kjer je opis z značilnicami. Stopnja reprezentativnosti nam pove, kako značilen je habitatni tip določenega območja glede na opis v priročniku.

Če ni na voljo kvantitativnih podatkov, se uporablja najboljša strokovna presoja za uvrstitev v enega od naslednjih razredov:

A: odlična reprezentativnost

B: dobra reprezentativnost

C: značilna reprezentativnost

D: neznačilna prisotnost (habitatni tip je sicer prisoten, ni pa značilen, se pojavlja zunaj naravne razširjenosti ali je le fragmentarno razvit)

V primeru D zaradi tega habitatnega tipa ni treba opredeljevati območja pSCI, prav tako ni treba izpolnjevati drugih ocen (površina območja, stopnja ohranjenosti strukture in funkcije, splošna ocena vrednosti ohranjanja).

Država članica upošteva pri izboru najboljše primere glede na obseg in kakovost habitatnega tipa (najbolj značilnega za državo članico), kakor tudi glavne variante, upoštevajoč geografsko razširjenost v celotni državi.

Smiselno se upoštevajo tudi odstopi od opisov v priročniku za geografske specifičnosti, ki doslej niso bile upoštevane. Dolgoročno naj bi te posebnosti bile tudi obravnavane v priročniku, kar pomeni, da jih je treba evidentirati in posredovati Evropski komisiji.

Tako na primer v Sloveniji kot Turloughs upoštevamo tudi kraška presihajoča polja, ki ustrezajo morfološkem opisu v priročniku, ne pa vegetacijski sliki.

9.1.2 Delež površine habitatnega tipa (HTPOV)

Za opredelitev po tem merilu bi potrebovali podatek o površini določenega habitatnega tipa na obravnavanem območju in deležu, ki ga predstavlja glede na celotno površino v državi. Kadar teh podatkov ni na razpolago (v večini primerov), se delež habitatnega tipa ocenjuje s pomočjo naslednje lestvice:

A: $100\% \geq p > 15\%$

B: $15\% \geq p > 2\%$

C: $2\% \geq p > 0\%$

9.1.3 Stopnja ohranjenosti strukture in funkcije (HTOHR)

S tem merilom ocenjujemo kvaliteto habitatnega tipa in s tem utemeljujemo razloge za izbiro tega območja. Pri tem si pomagamo na naslednjih podmerili:

Stopnja ohranjenosti strukture

S primerjavo opisa habitatnega tipa (definicija, značilne vrste) v priročniku in stanja v naravi z najboljšo strokovno oceno uvrstimo habitatni tip v enega od naslednjih skupin:

- I: struktura je odlično ohranjena
- II: struktura je dobro ohranjena
- III: povprečna ali delno degradirana struktura

Kadar opredelimo habitatni tip v skupino I, velja skupna ocena tega merila (A. c)) kot A (odlična stopnja ohranjenosti), ne glede na izide ocen pri ostalih dveh podmerilih.

Stopnja ohranjenosti funkcij

Težko je opredeljevati in meriti funkcije določenega habitatnega tipa, še zlasti zaradi povezav s sosednimi habitatnimi tipi v ekosistemu. Zato uporabljamo za opredeljevanje tega podmerila oceno možnosti (verjetnosti), ki jih ima habitatni tip, da ohranja v prihodnje svojo značilno strukturo, upoštevajoč možne nezažele vplive in možne potrebne varstvene ukrepe.

- I: odlične možnosti
- II: dobre možnosti
- III: povprečne ali slabe možnosti

Kadar po tem podmerilu ocenimo habitatni tip z I ali II in smo prejšnje podmerilo ocenili z II, velja skupna ocena tega merila A, ne glede na oceno tretjega podmeril, ki ga ni treba več ocenjevati.

Kadar po tem podmerilu ocenimo habitatni tip s III in smo z isto oceno opredelili prejšnje podmerilo, velja skupna ocena C, ne glede na oceno tretjega podmeril, ki ga ni treba več ocenjevati.

Sposobnost obnovitve

Merilo nam pomaga oceniti možnost do katere mere je obnova habitatnega tipa mogoča; in sicer z dveh vidikov: znanstvenega, ki nam skuša odgovoriti na vprašanje ali je obnova sploh mogoča (z načrtom upravljanja ohraniti ali povečati površino habitatnega tipa, obnoviti specifično strukturo in funkcijo, potrebno za zagotavljanje ugodnega stanja ohranitve...) ter iz vidika smiselnosti, ali s stališča varstva narave vložek dela in sredstev opraviči rezultat obnovitve. V tem primeru je treba upoštevati tudi stopnjo ogroženosti in redkost habitatnega tipa.

- I: obnova je preprosta
- II: obnova terja povprečen trud
- III: obnova je težka ali nemogoča

Skupna ocena stopnje ohranjenosti glede na vsa tri podmerila

A: odlična stopnja ohranjenosti	<ul style="list-style-type: none"> - struktura je odlično ohranjena, ne glede na preostali dve podmerili - struktura je dobro ohranjena, odlične možnosti ohranjanja funkcije, ne glede na tretje podmerilo
B: dobra stopnja ohranjenosti	<ul style="list-style-type: none"> - struktura je dobro ohranjena, dobre možnosti ohranjanja funkcije, ne glede na tretje podmerilo - struktura je dobro ohranjena, povprečne/slabe možnosti ohranjanja funkcije, obnova je preprosta ali terja povprečen trud - povprečna ali delno degradirana struktura, odlične možnosti ohranjanja funkcije, obnova je preprosta ali terja povprečen trud

	- povprečna ali delno degradirana struktura, dobre možnosti ohranjanja funkcije, obnovitev je preprosta
C: povprečna ali zmanjšana ohranjenost	- vse druge možnosti

9.1.4 Splošna ocena (HTOC)

S to oceno povzamemo ugotovitve vseh podmeril na celovit način, upoštevajoč različno težo posameznih podmeril glede na specifično stanje posameznega primera. Poleg tega upoštevamo tudi druge vidike, npr. človekove dejavnosti na habitatni tip in okolico, lastništvo, stanje zavarovanja, ekološke povezave z drugimi habitatnimi tipi itd.

Za opredelitev splošne ocene uporabljamo najboljšo možno strokovno mnenje ('best expert judgement'). Na voljo so naslednje možnosti:

- A: odlična vrednost
- B: dobra vrednost
- C: značilna vrednost

9.2 Merila izbo ra za vrste

9.2.1 Gostota in velikost populacije (VPOP)

S tem merilom opredeljujemo relativno velikost in gostoto populacije v pSCI glede na celotno populacijo vrste na območju države.

Navadno nimamo na voljo natančnih numeričnih podatkov za izračun tega merila, zato si pomagamo z uvrstitvijo v enega od naslednjih intervalov:

- A: $100 \% \geq p > 15 \%$
- B: $15 \% \geq p > 2 \%$
- C: $2 \% \geq p > 0 \%$

V primeru, da populacija obravnavane vrste ni ključna za to območje, ampak je tu le prisotna, jo uvrstimo v kategorijo

D: neznačilno pojavljanje (vključno s primeri, ko populacije niso viabilne ali so zunaj naravne razširjenosti).

V teh primerih drugih meril za vrsto ne ocenjujemo.

9.2.2 Stopnja ohranjenosti (VOHR)

Stopnjo ohranjenosti vrste znotraj pSCI opredeljujemo z dvema podmeriloma:

Stopnja ohranjenosti značilnosti življenjskega prostora vrste

S tem podmerilom ocenjujemo elemente življenjskega prostora, ključne za biološke (ekološke) zahteve obravnavane vrste. Posebno pozornost posvečamo populacijski dinamiki, strukturi življenjskega prostora in ključnim abiotičnim elementom.

- I: elementi življenjskega prostora so odlično ohranjeni
- II: elementi življenjskega prostora so dobro ohranjeni
- III: elementi življenjskega prostora so povprečno ohranjeni ali delno degradirani

Kadar opredelimo vrsto v skupino I ali II, velja skupna ocena tega merila (B. b)) kot A (odlična stopnja ohranjenosti) oz. B (dobra stopnja ohranjenosti), ne glede na izide ocene pri preostalem podmerilu.

Možnost obnovitve

Merilo uporabljamo le, kadar po prvem podmerilu ocenimo stopnjo III, ocenimo še možnost obnovitve, zlasti na osnovi ocene viabilnosti populacije:

- I: obnovitev je preprosta
- II: obnovitev terja povprečen trud
- III: obnovitev je težka ali nemogoča

Skupna ocena stopnje ohranjenosti glede na vsa tri podmerila

A: odlična stopnja ohranjenosti	- elementi življenjskega prostora so odlično ohranjeni, ne glede na možnost obnovitve
B: dobra stopnja ohranjenosti	- elementi življenjskega prostora so dobro ohranjeni, ne glede na možnost obnovitve - elementi življenjskega prostora so povprečno ohranjeni ali delno degradiran, obnovitev preprosta
C: povprečna ali zmanjšana ohranjenost	- vse druge možnosti

9.2.3 Stopnja izolacije populacije (VIZOL)

S tem merilom grobo ocenimo pomen določene populacije za gensko raznovrstnost vrste na eni strani in občutljivost te populacije na drugi strani. Temelji na domnevi, da bolj kot je populacija osamljena (glede na druge populacije znotraj naravne razširjenosti), večji je njen pomen za gensko raznovrstnost vrste. V širšem pomenu lahko to merilo uporabimo tudi pri ozkih endemitih, infraspecifičnih taksonih meta populacij. Uporabljamo naslednje stopnjevanje:

- A: populacija je (skoraj) izolirana
- B: populacija ni izolirana, ampak je na robu meje razširjenosti
- C: populacija ni izolirana na širšem območju razširjenosti

9.2.4 Splošna ocena (VOC)

Ocena povzema splošno stanje populacije vrste znotraj pSCI. Lahko temelji na prejšnjih merilih, oz. upošteva specifično stanje območja in vrste, za katero se ocenjuje.

Tako na primer lahko upoštevamo tudi druge vidike, npr. človekove dejavnosti na habitat vrste in okolico, lastništvo, stanje zavarovanja, ekološke povezave z drugimi habitatnimi tipi itd.

Za opredelitev splošne ocene uporabljamo najboljšo možno strokovno mnenje ('best expert judgement'). Na voljo so naslednje možnosti:

- A: odlična vrednost
- B: dobra vrednost
- C: značilna vrednost

9.2.5 Podatki o drugih, za varstvo pomembnih vrstah

Za območja zbiramo tudi podatke o drugih vrstah, pomembnih za varstvo narave.

Označimo le skupino (npr. sesalci, rastline...), napišemo latinsko ime vrste, podatke o populaciji (številčno stanje ali ocena, na isti način kot za vrste iz Priloge II) in razlog za vpis. Na voljo so naslednje možnosti:

A - državni rdeči seznam

B - endemit

C - mednarodne konvencije (npr. Bernska, Bonska konvencije)

D - drugi razlogi

Za te vrste ni treba navajati kod, niti ocenjevati njihovega pomena za pSCI.

9.3 Dodatna merila

Poleg splošnih meril za izbor habitatnih tipov in vrst je treba upoštevati še vrsto meril, ki so posredno zapisana v direktivi, oz. so jih podrobneje opredelili ob obravnavanju na biogeografskih seminarjih.

9.3.1 Prednostni habitatni tipi in vrste (DPRIOR)

Direktiva nalaga državam članicam posebno pozornost pri izbiri območij v katerih so prednostni habitatni tipi in vrste. Čeprav ni izrazite obveze, da se vključujejo vsa območja s temi vrstami/ht, se v teh primerih vendarle opredeljuje večje število območij z namenom, da je delež prednostnih ht/vrst večinoma vključen v pSCI, kar se navadno odraža tako v večjem številu kot večji površini pSCI za ter vrste/ht. Izjemo od tega ravnanja določa, kadar je to strokovno utemeljeno, Habitatna direktiva v členu 4.2.

9.3.2 Razpon razširjenosti (DRANG)

Kadar je za vzdrževanja ugodnega stanja ohranjenosti ht/vrste pomembno, da jo ohranjamo v celotnem območju razširjenosti, je treba to upoštevati tudi pri izboru pSCI. S tem merilom zajamemo vsa disjunktna in azonalna pojavljanja, geografske variante, lokalne posebnosti v sestavi vrst (habitatni tipi) oz. genski raznovrstnosti pri vrstah.

9.3.3 Posebna odgovornost države (DODG)

Za habitatne tipe in vrste, ki se z večjim deležem ali v celoti pojavljajo na ozemlju ene države, je tista država še posebej odgovorna za njihovo ohranjanje, kar se mora odražati tudi pri izboru območij.

Za Slovenijo so to na primer: proteus, predvsem črna povrsta ter seveda vsi sprejeti slovenski predlogi za dodatke k Prilogama I in II.

9.3.4 Kompleksnost (DKOMP)

Posebno pozornost je treba posvetiti opredeljevanju območij na katerih se prepleta več habitatnih tipov iz Priloge I in habitatov vrst iz Priloge II, tako da tvorijo pomembne ekološke funkcionalne enote. Navadno večja območja ustrezajo temu merilu n je v tem primeru to dodatna utemeljitev, merilo pa je uporabno zlasti za vključevanje manjših, mozaičnih struktur.

9.3.5 Redkost (DRED)

Redkost pojavljanja ht/vrste je tudi dodaten razlog za upoštevanje pri opredeljevanju območij insicer tako, da se vsa značilna območja, ki so redka, po tem merilu vključijo v pSCI.

V Sloveniji velja za redek habitatni tip tisti, katerega skupna površina v državi je manjša od 500 ha (dogovorna meja, ki se bo kasneje lahko na podlagi podatkov spremenila) ali se habitatni tip z značilno strukturo (merilo HTOHR=A) pojavlja na največ treh območjih.

V Sloveniji velja za redko rastlinsko vrsto in živalsko vrsto z majhno mobilnostjo tista, za katero so znani zanesljivi podatki o razširjenosti v zadnjih 50 letih v manj kot 5 kvadrantih rastrske mreže 10 x 10 km.

V primeru mobilnih vrst se smiselno uporabljajo merila za redkost, kot jih opredeljujejo strokovnjaki za posamezne skupine.

10 MERILA ZA IZBOR OBMOČIJ, POMEMBNIH ZA SKUPNOST - SCI (2. STOPNJA)

Preverjanje zadostnosti na drugi stopnji poteka po vključitvi v EU, vendar je upoštevanje načina dela in meril zadostnosti že v prvi stopnji zelo smiselno.

2. stopnja opredeljevanje SCI (ugotavljanje pomena za Skupnost) je v Prilogi III zapisana takole:

1. Vsa območja s prednostnimi habitatnimi tipi in/ali vrstami, ki jih države članice opredelijo v fazi 1, se bodo štela za območja, pomembna za Skupnost.

2. Ocena pomembnosti drugih območij iz seznamov držav članic za Skupnost, npr. njihov prispevek k vzdrževanju ali ponovni vzpostavitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnega habitata iz priloge I ali vrste iz priloge II in/ali k usklajenosti Nature 2000, bo upoštevala naslednja merila:

- (a) sorazmerno vrednost območja na ravni države;
- (b) geografski položaj območja v razmerju do selitvenih poti vrst iz priloge II in ali je območje v sklenjenem ekosistemu, ki sega na obe strani ene ali več notranjih mej v Skupnosti;
- (c) celotno površino območja;
- (d) število naravnih habitatnih tipov iz priloge I in vrst iz priloge II na območju;
- (e) globalno ekološko vrednost območja za zadevne biogeografske regije in/ali za celotno ozemlje iz člena 2 glede na posebnost ali edinstvenost njegovih značilnosti in način njihove povezanosti.

Pri preverjanju pomena za Skupnost se pri pripravi seznama SCI upoštevajo predvsem tri osnovne zahteve:

1. območje more vključevati dovolj velik in reprezentativen vzorec vsakega habitatnega tipa in vrste, da omogoča vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti **na ravni EU in biogeografske regije**;
2. seznam vsebuje **samo** območja, pomembna za Skupnost **na ravni EU in biogeografske regije**;
3. upoštevati je treba **načelo proporcionalnosti**, tako da so habitatni tipi in vrste, ki so najredkejši, z višjim deležem vključena v pSCI, bolj pogostna pa z manjšim deležem.

V postopku za izbiro seznama območij, pomembnih za Skupnost, pripravijo najprej analizo zastopanosti za vsako vrst/ht znotraj biogeografske regije. Pri tem ne gre za golo primerjanje podatkov o razširjenosti (čeprav analiza temelji na njih), ampak je treba zagotoviti še dodatne informacije.

Seznam območij je zadosten, da omogoča vzdrževanje ugodnega stanja ohranjenosti habitatnih tipov in vrst znotraj biogeografske regije, če upošteva:

- izbrana območja morajo ustrezati varstvenim potrebam glede na ekološke zahteve habitatnega tipa/vrste (npr. specifičnosti glede razmnoževanja, prehranjevanja, vezanost

na specifične ekološke razmere), vzorec razširjenosti (npr. redkost/pogostnost, endemizem, stopnja izoliranosti/fragmentacije), populacijske trende, vpliv človeka, ogroženost, ranljivost... **in**

- ekološko (pri vrstah tudi gensko) variabilnost habitatnega tipa/vrste znotraj biogeografske regije.

Torej se na biogeografskih seminarjih ne preverja le, če predlagana območja z državnih seznamov ustrezajo merilom za območja, pomembna za skupnost, ampak tudi, če je država predlagala dovolj območij, da so v pSCI dovolj reprezentativno zastopani habitatni tipi in vrste, da je zagotovljeno ugodno stanje ohranitve.

Ta pristop smiselno uporabljamo za državni izbor (1. stopnja).

10.1 Predizbor

Za poenostavitev postopka izbora so uvedli fazo preizbora, ki ga usmerja načelo, znano pod imenom '**60/40 smernice**'. Za vsak habitatni tip in vrsto izračunajo delež zastopanosti v predlaganih pSCI iz državnega seznama in razdelijo v tri skupine:

1. dobro zastopani elementi so tisti habitatni tipi in vrste, katerih delež je v državnih predlogih pSCI nad 60 % znotraj posamezne biogeografske regije v državi. Dogovorno se predpostavlja, da tolikšen delež zagotavlja v večini primerov ugodno stanje ohranjenosti. Posebej se razpravljajo le posebni primeri.
2. elementi, ki zahtevajo natančnejši pregled so tisti habitatni tipi in vrste, katerih delež je v državnih predlogih pSCI pod 20 % znotraj posamezne biogeografske regije v državi. Preverijo se razlogi za tako nizek delež (zelo razširjene vrste/ht, majhna ekološka in genska raznolikost), v večini primerov je treba delež povečati.
3. Obravnava posameznih primerov - vsa preostala območja (delež vrst/ht znotraj biogeografske regije je med 20 % in 60 %)

Mejni primeri pod 1. in drugo točko se obravnavajo individualno.

10.2 Merila za odbiranje SCI iz državnih seznamov pSCI

Merila za ocenjevanje pomembnosti pSCI za Skupnost na ravni biogeografske regije ali Evropske skupnosti so opredeljena v Prilogi III. 2 Habitatne direktive. Na podlagi izkušenj iz biogeografskih seminarjev je Habitatni odbor sprejel podrobnejše napotke za uporabo meril (Hab. 97/2 rev. 4 (2002)).

10.2.1 Merilo prednosti

Vsa območja pSCI, na katerih je vsaj ena prednostna vrsta/ht, sodijo med območja, pomembna za Skupnost (Priloga III-2,1).

V primeru, da je v pSCI sicer prednostna vrsta, ni pa njeno pojavljanje značilno (npr. majhna in/ali neviabilna populacija, ne bistveno razvite značilnosti, nezadostna struktura in funkcija), navadno to ni zadosten razlog za uvrstitev območja med SCI.

10.2.2 Merilo edinstvenosti

Uporabimo ga, kadar pSCI vsebuje samo en značilen primer prednostnega ht/vrste na državnem seznamu.

10.2.3 Merilo visoke kakovosti

S tem merilom ugotavljamo visoko vrednost neprednostnih ht/vrst na državnem seznamu in sicer z naslednjimi napotki:

Habitatni tipi

Skupna ocena (HTOC) za habitatni tip mora biti ocenjena z **A in**

1. stopnja reprezentativnosti (HTREP), delež površine (HTPOV) in stopnja ohranjenosti (HTOHR) morajo biti ocenjeni z **A ali**
2. stopnja reprezentativnosti (HTREP) in delež površine (HTPOV) ocenjena z **A** ter stopnja ohranjenosti (HTOHR) mora biti ocenjena z **B ali**
3. stopnja reprezentativnosti (HTREP) ocenjena z **A**, delež površine (HTPOV) in stopnja ohranjenosti (HTOHR) morata biti ocenjeni z **A**

Vse tri možnosti smo ponazorili z matriko:

merilo	1	2	3
HTOC	A	A	A
HTREP	A	A	B
HTPOV	A	B	A

V primerih, kjer težko pocenimo delež površine (npr. jame, zelo stram pobočja) se odločamo od primera do primera.

Vrste

Podobno ocenjujemo tudi pomen za Skupnost za vrsto in sicer mora biti skupna ocena (VOC) za vrsto ocenjena z **A**; vse tri možnosti pa smo ponazorili z naslednjo matriko:

merilo	1	2	3
VOC	A	A	A
VOHR	A	B	A
VPOP	B	A	A

10.2.4 Merilo visoke raznovrstnosti

Na območju pSCI je znatno število neprednostnih ht/vrst, ne glede na to če z državnega vidika ne dosegajo merila visoke kakovosti. Ker pomen 'znatnega števila' ni natančneje opredeljen, se odločamo od primera do primera na ravni ekspertne presoje.

11 POGOJI ZA IZVEDBO METODE

11.1 Kadrovska struktura

Za izvedbo projekta je zelo pomembna pregledna in preprosta hierarhija projekta z jasnimi pristojnostmi in nalogami ter stabilna kadrovska struktura skupine, ki nalogo izvaja.

V predlogu projekta je opredeljena organizacijska struktura (Slika 4). Vključuje tri organizacije (Ministrstvo za okolje, prostor in energijo, Agencijo RS za okolje in Zavod RS za varstvo narave) ter zunanje sodelavce (raziskovalne institucije, posamezne strokovnjake, javne in zasebne zavode ter specializirane nevladne organizacije).

Za posamezne naloge projekta so določene delovne skupine. Za sklop nalog, povezanih z opredeljevanje območij pSCI je zadolžena Skupina I. Skupina v tej sestavi ni predvidena za ves čas trajanje projekta, ampak bodo Matejo Blažič, Natašo Gorjanc in Uršo Mežan (za hrošče) nadomestili novi kadri na Zavodu za varstvo narave. Andreja Bibiča bo za področje ptičev nadomestil Andrej Hudoklin. Novi kadri so sicer obetavni, a je treba upoštevati, da to niso dodatne moči, ampak zamenjujejo izkušene in vpeljane strokovnjake, in je treba upoštevati tudi čas uvajanja in zasedenost sedanjih članov skupine s to nalogo. Če je le

možno, naj bi člani skupine ostali v skupini in bi nove sile prevzele, kjer je to mogoče, del njihovih drugih nalog.

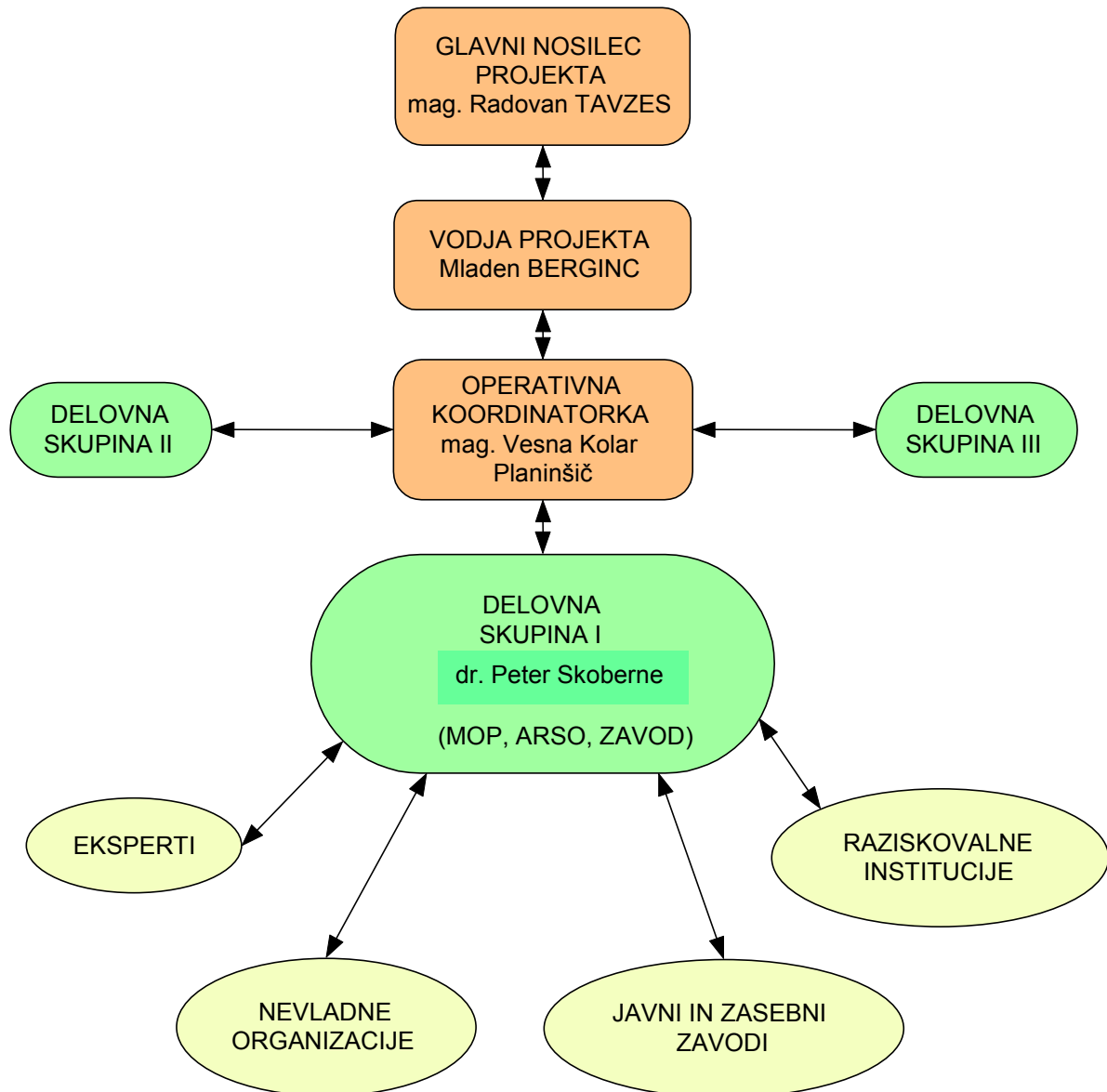
Poleg napisanih članov skupine sodelujejo tudi druge službe vseh treh institucij za administrativno, informacijsko podporo in finančno poslovanje.

Organizacijski vodje vseh treh institucij zagotovijo proste delovne kapacitete članom delovne skupine I ter s projektom opredeljene materialne stroške (npr. stroški terenskega dela).

Gotovo bi bila zanesljivejša stabilna delovna skupina, ki bi delal izključno na tem projektu (vključno s polno zaposlenim vodjem projekta) ter v eni instituciji večje jamstvo za uspešnost projekta in predstavljajo rešitve, ki izhajajo iz dejanskega stanja enega od večjih dejavnikov tveganja projekta.

Skupina za opredeljevanje območij bo svoje delo opravljala še vsaj štiri leta v smeri dopolnjevanja podatkov za obstoječa območja, usklajevanjem meja in predlaganjem novih območij, pač glede na nova spoznanja, pridobljena z usmerjenimi raziskavami v tem obdobju. Nato bi lahko skupina sodelovala pri izvajanju ukrepov, glede na to, da bo dobro poznala razloge za opredelitev območij.

P. Skoberne, MOP/ARSO, november 2002

Slika 4: Poenostavljena organizacijska shema za del projekta NATURA 2000 namenjen opredeljevanju območij pSCI

Po predlogu projekta MOP (stanje 24.10.02, zadnji popravek 7.11.02) je sestava Delovne skupine I naslednja:

Ime in priimek	Delovno področje	Organizacija
Peter Skoberne	vodenje skupine, rastlinske vrste	ARSO
Ivana Leskovar	habitatni tipi, brez gozdnih in morskih	ARSO
Mateja Blažič	sesalci brez netopirjev	ARSO
Andrej Hudoklin	netopirji, proteus	ZAVOD, OE NM
Andrej Bibič	ptiči	MOP
Matjaž Bedjanič	kačji pastirji, dvoživke, želva sklednica	ZAVOD, OE MB
Robert Turk	morski habitatni tipi, kareta, progasti gož	ZAVOD, OE PI
Matjaž Jež	metulji	ZAVOD, OE MB
Aleksander Golob	gozdni habitatni tipi	ARSO
Nataša Gorjanc	ribe, raki, mehkužci	ZAVOD, OE KR
Urša Mežan	hrošči, informacijska podpora	ARSO

11.2 Organizacija dela

Razpršena organizacijska struktura skupine otežuje skupinsko delo, zato temelji v veliki meri na komunikaciji prek elektronskega medija. Poleg elektronske pošte je pomembno komunikacijsko orodje CIRCA-SI v okviru EIONET. Članom skupine omogoča prek internetnega dostopa od koderkoli dostop do ključnih dokumentov, potrebnih za delo. V knjižnici interesne skupine Varstvo narave na CIRCA-SI so na voljo tudi vsi izdelki pogodbenih izvajalcev, razen podatkovnih zbirk, ki jih dobijo člani delovne skupine neposredno. Prednost tega sistema je poleg dostopnosti tudi manjše obremenjevanje elektronske pošte in to, da ni dvoma, katera inačica dokumenta je zadnja.

Administrator interesne skupine Varstvo narave na CIRCA-SI je Peter Skoberne. Povezave z vodstvom projekta je opredeljeno v poslovniku. Koordinacijo z drugimi delovnimi skupinami in arhiv ureja operativna vodja (Vesna Kolar Planinšič). Člani delovne skupine vso korespondenco, ki se nanaša na delo skupine pošiljajo v vednost tudi operativni koordinatorici.

Po potrebi se za ključne dogovore skupina zbere na delovnem sestanku.

Vsak član delovne skupine je zadolžen za posamezno skupino rastlinskih, živalskih vrst ali habitatnih tipov. Njegova naloga je poskrbeti, da se po tej metodi na enoten način zagotovi opredelitev pSCI za njegovo področje.

11.3 Informacijska podpora

Razlikovati je treba informacijsko podporo za pripravo in izdelavo projekta ter povezave z drugimi informacijskimi sistemi, vključno tudi z vzpostavljanjem zunanjih sistemov, ki prispevajo k učinkovitejši pripravi in izvajanju NATURA 2000.

Podatkovne zbirke o evropsko pomembnih vrstah in habitatnih tipih se pripravijo, vodijo in vzdržujejo z MS Access in vsebujejo podatke statusu ogroženosti, raziskanosti, ekologiji, prisotnosti v posamezni biogeografski regiji. Namen teh podatkovnih zbirk ni spremljati razširjenost, ampak se te podatke pridobi iz zunanjih virov.

Grafični del - predlogi območij, pomembnih za posamezno vrsto/ht se vrisujejo ročno na DOF, večja območja na TK25 in digitalizirajo v ArcView. Za grafično opredelitev poskrbi vsak koordinator skupine za svojo skupino. Na ARSO se vodi enoten ArcView projekt za območja za vse vrste/ht.

Sintetične analize se opravijo s sestavljanjem rastrskih slojev s programom Idrisi, rezultati so ključni za odločitve o združevanju in povezovanju območij.

Po končani sintezi se natančnejše meje območij določijo spet z ArcView po DOF/TK25.

Minimalna informacijska podpora za izdelavo projekta zajema vsaj:

- najmanj tri licence ArcView s pripadajočo primerno strojno opremo, povezano v delujočo mrežo, v zaledju pa strežnik, kjer so dostopni (vključno z dovoljenjem za uporabo) v digitalni obliki vsi DOF za ozemlje Slovenije, kartografske podlage (TK25, DKN, TTN, ROTE...), možnost povezave na distalne baze, ploter z Arc Pressom, servisiranje in vzdrževanje sistema v primeru okvar ter seveda ustrezno usposobljen kader, ki zna orodja (zlasti ArcView in MS Access) uporabljati;
- licenca za Idrisi in kader, ki ga obvlada;
- vsak udeleženec ima zagotovljen ustrezen računalnik na delovnem mestu, elektronski naslov in internetno povezavo z dostopom na CIRCA-SI (v času pisanja tega dokumenta – november 2002 – ti pogoji niso zagotovljeni za Natašo Gorjanc);
- možnost povezave na baze drugih strežnikov (npr. TNP, GURS, MKGP, Zavod za gozdove Slovenije, ipd.);
- možnost interaktivne predstavitve delovnih faz predlogov območij na internetu (npr. v okviru Naravovarstvenega atlasa ali v dogovoru z zunanjim izvajalcem na kakšnem drugem strežniku), na podoben način, kot so to predstavili v Franciji (<http://natura2000.environnement.gouv.fr>).

Zunanji informacijski sistemi

Nekatere povezave na obstoječe informacijske sisteme so nakazane že pri podpori opredeljevanja območij, že pri pripravi analize stanja biotske raznovrstnosti v Sloveniji pa se je izkazalo, da so podatki o biotski raznovrstnosti v Sloveniji zelo razpršeni po raznih ustanovah, društvih ali jih zbirajo posamezniki in so zato težko dostopni in največkrat neuporabni za naravovarstveno dejavnost.

V Sloveniji sta dve pobudi, ki nakazujejo rešitve v to smer: EIONET Evropske okoljske agencije predvideva državni referenčni center (NRC) za biotsko raznovrstnost – ta je v Sloveniji zenkrat le predviden, ni pa realiziran. Glede na Zakon o varstvu narave bi te naloge lahko opravljal Zavod za varstvo narave, ki pa za to ni ne kadrovske, ne strokovno, najmanj pa tehnično usposobljen. Rešitve so verjetno v povezavi zainteresiranih ponudnikov (znanstvene institucije, specializirane nevladne organizacije, posamezni eksperti) in porabnikov podatkov o biotski raznovrstnosti (npr. ministrstva, načrtovalci...) z ustrezno tehnično podporo in dostopnostjo podatkov, predvsem tistih, ki so bili zbrani z javnimi sredstvi.

Druga pobuda je GBIF (Global Biodiversity Information Forum), ki izhaja iz Konvencije o biološki raznovrstnosti in skuša zagotoviti na globalni ravni pregled biotske raznovrstnosti. V Sloveniji zastopa GBIF Slovenska akademija znanosti in umetnosti.

Glede na dolgoročnost projekta NATURA 2000 smo seveda zelo zainteresirani za razvoj referenčnega centra za slovensko biodiverzitetu, kratkoročno pa za obstoječe in razpoložljive podatke o razširjenosti vrst, saj z njimi lahko bolje utemeljujemo izbrana območja ter zadostnost izbora območij glede na posamezno vrsto ali habitatni tip.

V prehodnem obdobju je možno razpisati nalogo za dostop in uporabo podatkov (ki ustrezajo našim zahtevam) o razširjenosti vrst in habitatnih tipov (npr. gozdni habitatni tipi) z direktive.

11.4 Finance

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo zagotavlja, da zaradi visoke prednosti projekta finančna plat ni problem, vendar dejansko lahko načrtujemo in razpolagamo s sredstvi v okviru sprejetega proračuna za leti 2003 in 2004. Sredstva zadostujejo le za nekaj najnujnejših ekspertiz, potrebno pa bi bilo spodbuditi nekatere nujne sistematične raziskave (opredeljene tudi v Strategiji izvajanja Konvencije o biološki raznovrstnosti) prek Ministrstva za šolstvo, znanost in šport.

Glede opredeljevanje in izvajanja ukrepov za habitatne tipe je predvideno postopno kartiranje negozdnih habitatnih tipov Slovenije in sicer okoli 1000 km² letno (doslej je skartiranih okoli 20.000 km²).

Del sredstev zagotavlja Ciljni raziskovalni program okolje, določene raziskave, katerih rezultati so lahko uporabni tudi za opredeljevanje območij pSCI, spremljanje ugodnega stanja ohranjenosti vrst/ht zaradi katerih so določena območja NATURA 2000 in izvajanje varstvenih ukrepov. Podobno velja tudi za druge projekte (npr. LIFE, MATRA ipd.). V finančni konstrukciji ni zagotovljenih investicij v informacijski sistem, ne glede na to, kje bo vzpostavljen.

V tem gradivu obravnavamo le sredstva, potrebna za opredeljevanje območij.

12 LITERATURA

Pod citati so ponekod zapisani URL, kjer je moč dokument dobiti. Nekaj je neposrednih povezav, kadar pa je dokument na CIRCA-SI je naslov zelo dolg in če ne deluje neposredno s klikom, je treba URL v brskalnik skopirati tako, da bo v eni vrsti. Nadaljnji dialog na ekranu zahteva v teh primerih geslo (CIRCA-SI). Če se pri teh bližnjicah kaj zalomi, se pride do dokumenta po običajni poti s prijavo na CIRCA-SI in vstopom na ustrezno mesto v knjižnico.

12.1 Objavljena dela

Bayerisches Landesamt für Umweltschutz, 1999: Erläuterungen für die Erarbeitung einer Prüfkulisse für Fauna-Flora-Habitat - Gebiete in Bayern (2. Tranche), delovno gradivo.

Božič, L. & L. Kebe (ur.), 2001: Opredelitev lokalitet, bistvenih za ohranjanje ugodnega ohranitvenega statusa ptičev iz Dodatka I ptičje direktive in opredelitev predlogov SPA, Društvo za opazovanje in proučevanje ptičev Slovenije, Ljubljana.

<http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/irc/Download/k-csR1GHvoI7buq46TqHYEpk0u-mBxV9/-a9yeAFFx0pldZ1jH4plntvF37uAl6t8/pSPA01.pdf>

European Commission, 1995: NATURA 2000 Standard Data Form.

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/natura_standard_forms.htm

European Commission, 1995: NATURA 2000 Data Form, Explanatory Notes 1.

http://europa.eu.int/comm/environment/nature/natura_standard_forms.htm

European Commission, 1999: Interpretation Manual of European Union Habitats, version EUR 15/2, DG Environment.

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/hab-en.htm>

European Commission, 2000: Managing NATURA 2000 Sites, The provisions of Article 6 of the 'Habitats' Directive 92/43/CEE, DG Environment

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm>

European Commission, 2002: Criteria for Assessing National Lists of pSCI at Biogeographical Level. DG Environment, document Hab. 97/2 rev. 4 (13.5.2002).

European Commission, 2002: Amendments to the 'Interpretation Manual of European Union Habitats' with a view to EU enlargement. DG Environment, document Hab. 01/11b-rev. 1 (24.4.2002).

European Commission, 2002: European Union Agreed Text On The Accession Treaty, Technical adaptations, Chapter 22: Environment, Brussels, European Commission, DG Enlargement, 23. 09. 2002.

http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/Members/irc/eionetcircle/narava/library?l=/evropska_unija&vm=detaile&d&sb=Title

Joint Nature Conservation Committee, 2002: The Habitats Directive.

Komisije Evropskih skupnosti, 1996: Odločba Komisije z dne 18. decembra 1996 o obliki informacij za predlagana območja Nature 2000.

Natura 2000 in France: <http://natura2000.environnement.gouv.fr> (oktober 2002)

Prirodoslovni muzej Slovenije, 2001: Raziskava razširjenosti evropsko pomembnih vrst.

http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/irc/Download/kycqRgGEvbIDbZqk6KV2VDVT3brg2VfQ/S_Ipk3v_VvAKd0qYIfZUE_-sfPsJjoVL/Rb/eu_vrste.pdf

Skoberne, P., 2002: Opredeljevanje potencialnih območij pomembnih za Evropsko skupnost Načrt projekta – 1.2 (junij 2002), Agencija RS za okolje, delovno gradivo.

Svet Evropske gospodarske skupnosti, 1979: Direktiva Sveta 79/409/EGS z dne 2. aprila 1979 o ohranjanju prostoživečih ptic (OJ L 103, 25. 4. 1979).

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm>

Svet Evropske gospodarske skupnosti, 1992: Direktiva Sveta 92/43/EGS z dne 21. maja 1992 o ohranjanju naravnih habitatov ter prostoživečih živalskih in rastlinskih vrst (OJ L 206, 22. 7. 1992).

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/legis.htm>

Uradni list RS, 1999: Zakon o ohranjanju narave, Ur. l. RS 65/99.

12.2 Gradiva

Projekt NATURA 2000

http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/irc/Download/kocuRgGLvuIDbqqy6AFey2b4IIIGY2qy2/2R9Ip7cKz0x2CZO59YdLHuuG3gphq-cl/c0HQjVHgZtlylTuR-Rx62/Projekt_Natura2000_7nov02.doc

Seznam vrst iz Priloge II habitatne direktive v Sloveniji

http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/irc/Download/kqcuRKG-voIMbbqh6Ru_qHZLFbrg1mZO/SgUpzTy9YoVnQZEg2kyU2tMFX6j-Y6VT/4ZEcRgZ3_tZ5VjFZVTx3/sez_AnnII_SI.doc

Slovenski prevod Habitatne direktive

<http://nfp-si.eionet.eu.int:8980/irc/Download/kfcbR3GJvqItbYqY6PqTYotARp1y8YpL/LmLq4NbEy-uTDyGqCqZ42nIF0jPj54HI/i4HjChF8e3RH4gpEf-VPH-U/31992L0043.doc>

Priročnik za NATURA 2000 habitatne tipe v EU15

<http://europa.eu.int/comm/environment/nature/hab-en.htm>

13 PRILOGE

13.1 Priloga I: Definicije osnovnih pojmov

Iz evropske oz. slovenske zakonodaje so povzete definicije pojmov, uporabljenih pri pripravi te metode. Slovenski prevod temelji na besedilu, ki ga je potrdila strokovno pravna redakcijska skupina v oktobru 2002.

- **posebno območje varstva** (POV, Special Protection Area - SPA) - območje, ki je opredeljeno in pravno določeno po Direktivi o varstvu ptičev
- **posebno ohranitveno območje** (POO, Special Area of Conservation - SAC) pomeni območje, pomembno za Skupnosti, ki ga države članice določijo z zakonskim, upravnim in/ali pogodbenim aktom in kjer se uporabljajo potrebni ohranitveni ukrepi za vzdrževanje ali obnovitev ugodnega stanja ohranjenosti naravnih habitatov in/ali populacij vrst za katere je bilo območje določeno (člen 1 (l) Habitatne direktive);
- **ekološko pomembno območje** je območje habitatnega tipa, dela habitatnega tipa ali večje ekosistemske enote, ki pomembno prispeva k ohranjanju biotske raznovrstnosti (1. odstavek 32. člen ZON)
- **posebno varstveno območje** (PVO) je ekološko pomembno območje, ki je na ozemlju Evropskih skupnosti pomembno za ohranitev ali doseganje ugodnega stanja vrst, njihovih habitatov in habitatnih tipov (33. člen ZON).
- **potencialno območje pomembno za Skupnost** (potential Site of Community Importance - pSCI) – območje, ki ustreza merilom za območje, pomembno za skupnost (SCI), predlog, ki se preverja v posebnem postopku;
- **habitatni tip** (habitat type) - (v Habitatni direktivi je v definiciji v 1. členu (b) uporabljen izraz *naravni habitat*) pomenijo povsem naravna ali polnaravna kopenska ali vodna območja s posebnimi geografskimi, abiotskimi in biotskimi značilnostmi;
- **prednostni habitatni tip** (priority habitat type) - pomenijo naravne habitatne tipe, ki so na ozemlju iz člena 2 in so v nevarnosti, da izginejo, za njihovo ohranitev pa je Skupnost še posebej odgovorna glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti na ozemlju iz člena 2; ti prednostni naravni habitatni tipi so v prilogi I označeni z zvezdico (*) - 1. člen (d);
- **naravni habitatni tipi v interesu Skupnosti**, pomenijo tiste, za katere na ozemlju iz člena 2 velja, da:
  - (i) so v nevarnosti, da na svojem naravnem območju razširjenosti izginejo; ali
  - (ii) imajo majhno naravno območje razširjenosti zaradi zmanjševanja ali omejenosti območja samega; ali
  - (iii) predstavljajo izjemne primere tipičnih značilnosti ene ali več od naslednjih petih biogeografskih regij: alpske, atlantske, celinske, makaronezijski in sredozemske regije (1. člen (c));
- **stanje ohranjenosti naravnega habitata** pomeni skupek vplivov, ki delujejo na naravni habitat in njegove značilne vrste in ki lahko vplivajo na njegovo dolgoročno naravno

razširjenost, strukturo in funkcije ter dolgoročno preživetje njegovih značilnih vrst na ozemlju Evropskih skupnosti (1. člen (e)).

- **vrste v interesu Skupnosti** pomenijo vrste, ki so na ozemlju Evropske skupnosti:
  - (i) prizadete, razen vrst, katerih naravno območje razširjenosti je na tem ozemlju marginalno in ki v zahodni palearktični regiji niso prizadete ali ranljive, ali
  - (ii) ranljive, kar pomeni, da bodo verjetno v bližnji prihodnosti prešle v skupino prizadetih vrst, če bodo še naprej delovali vzročni dejavniki, ali
  - (iii) redke, kar pomeni, da so njihove populacije majhne in sedaj niso prizadete ali ranljive, se jim pa to lahko zgodi. Vrste živijo na omejenih geografskih območjih ali so redko raztresene na širšem območju, ali
  - (iv) endemične in zahtevajo posebno pozornost zaradi posebnosti njihovega habitata in/ali možnega vpliva njihovega izkoriščanja na njihov habitat in/ali možnega vpliva njihovega izkoriščanja na njihovo stanje ohranjenosti (1. člen (g));
- **habitat vrste** pomeni okolje, ki ga opredeljujejo posebni abiotski in biotski dejavniki in v katerem živi vrsta v katerem koli stadiju svojega razvoja (1. člen (f) Habitatne direktive)
- **prednostne vrste** pomenijo vrste v interesu skupnosti, za katerih ohranitev je Skupnost še posebej odgovorna glede na delež njihovega naravnega območja razširjenosti, ki leži na ozemlju iz člena 2; te prednostne vrste so v prilogi II označene z zvezdico (*) - 1. člen (h) Habitatne direktive;
- **stanje ohranjenosti vrste** pomeni skupek vplivov, ki delujejo na to vrsto in lahko dolgoročno vplivajo na razširjenost in številčnost njenih populacij na ozemlju Evropske skupnosti (1. člen (i)).
- **območje, pomembno za Skupnosti (OPS, Site of Community Interest, SCI)**, pomeni območje, ki v biogeografski regiji ali regijah pomembno prispeva k ohranitvi ali obnovitvi ugodnega stanja ohranjenosti naravnega habitatnega tipa iz priloge I ali vrste iz priloge II in lahko tudi pomembno prispeva k usklajenosti Nature 2000 iz člena 3 in/ali pomembno prispeva k ohranjanju biološke raznovrstnosti v tej biogeografski regiji ali regijah (1. člen (k)).

Definicija ugodnega stanja ohranjenosti

Habitatna direktiva, 1(e). člen:

Šteje se, da je stanje ohranjenosti **naravnega habitata** »ugodno«:

- če so njegovo naravno območje razširjenosti in površine, ki jih na tem območju pokriva, stabilne ali se povečujejo, in
- če obstajajo in bodo v predvidljivi prihodnosti verjetno še obstajale posebna struktura in funkcije, potrebne za njegovo dolgoročno ohranitev, in
- če je stanje ohranjenosti njegovih značilnih vrst ugodno, kot je opredeljeno v (i);

Habitatna direktiva, 1(i). člen:

Šteje se, da je stanje ohranjenosti **rastlinske ali živalske vrste** »ugodno«:

- če podatki o populacijski dinamiki te vrste kažejo, da se sama dolgoročno ohranja kot preživetja sposobna sestavina svojih naravnih habitatov, in
- če se naravno območje razširjenosti vrste niti ne zmanjšuje, niti se v predvidljivi prihodnosti verjetno ne bo zmanjšalo, in
- če obstaja in bo verjetno še naprej obstajal dovolj velik habitat za dolgoročno ohranitev njenih populacij;

13.2 Priloga II: Razlaga kratic

DOF – digitalni orto foto posnetek

EC – Evropska komisija

EU – Evropska unija

FFH – Flora, favna, habitat direktiva

ht – habitatni tip

OPS – območja, pomembna za skupnost (SCI)

POO – posebno območje ohranitve (Habitatna direktiva)

pPosVO – potencialno posebno varstveno območje (Zakon o ohranjanju narave)

ppSCI – predlog potencialnega območja, pomembnega za skupnost

pSCI – potencialno območje, pomembno za skupnost (Habitatna direktiva)

pSPA – potencialno posebno območje varstva (Ptičja direktiva)

SAC – posebno območje ohranitve (Habitatna direktiva)

SDF – (Standard Data Form) – z uredbo predpisan standardni obrazec za vpisovanje podatkov za območja pSCI

SCI – območje, pomembno za skupnost (Habitatna direktiva)

SPA - posebno območje varstva (Ptičja direktiva)

ZON – Zakon o ohranjanju narave

Definicije nekaterih izrazov so v poglavju 13.1.